

Årsskrift 2022

Höbärgning i Vagnsunda på Yxlan. Fr v Anna Wijkander, Gunnar Wijkander, Gustaf Wijkander (på räfsan), Anders Andersson och Reinhold Andersson. Anders och Reinhold var daglönare i byn. Privat foto ur Carina Wijkander-Björks samling. Anna och Gustaf var hennes farföräldrar.

INNEHÅLL

Ordföranden har ordet	2	Pandemier förr och nu	18
Almanacksbilder	3	Barnmorskedrama	19
BSHF 40 år	6	Jakt och fiske	20
Vi minns Anders Sundberg	8	Beda - vår roddsump	22
Blidö säteri	9	Styrelsens verksamhets-	
Blidötapeten återfunnen	11	berättelse	24
Pigor och drängar	12	Verksamhetsplan 2022	26
Svea Östermans minnen	14	Förtroendevalda/Kontaktuppgifter	27
Matrecept	16	Våra sponsorer	28

Pris 50 kr

Nu har vi fyra hus

Denna vår har vi haft två år med coronapandemin, och det verkar svårt att få bukt med den. Men nog om detta, jag vill ändå se framåt med tillförsikt.

I år fyller hembygdsföreningen 40 år. Den bildades 1982 då den övertog ansvaret för Båtsmanstorpet från Husmodersföreningen. Du kan läsa mer om det på sid 6. Ett 40-årsfirande är planerat till höstmötet 5 november, men vi har ännu inte planerat programmet i detalj.

Apropå hembygdsgården har det varit lite begrepps-förvirring mellan olika beteckningar. Ibland menade vi Silversmedens hus, ibland Båtsmanstorpet. Men nu har styrelsen enats om följande: Vår hembygdsgård består idag av fyra byggnader: Båtsmanstorpet, Fähuset, Bagarstugan och Silversmedens hus.

Det har också i år varit fokus på renovering, speciellt av Bagarstugan som fått ny skorsten och ugn, handikapptoilet och kök. Så långt har det gått bra, men under renoveringen av skorstenen sprack det gamla eternittaket. Där uppstod läckor, så därför fick taket kläs med presenningar. En ny ansökan om renoveringsbidrag lämnades in till Leader Stockholmsbygd, en EU-fond där man kan söka pengar för ekonomisk utveckling på landsbygden. 18 januari i år godkände Jordbruksverket vår ansökan, så arbetet kan utföras i vår.

Föreningen hyr också ladan vägg i vägg med Slöjdboden och garaget där bredvid av Ingrid Sundberg. Ladan kommer vi fortsatt att använda för att förvara föremål och ha tillfälliga utställningar. I garaget har vi vår Loppis som nu blir permanent.

Jag vill passa på att tacka alla frivilliga krafter som hjälper oss att hålla loppmarknaden igång. Ett antal lördagar har berikat föreningen med knappt 17 000 kr.

Sveriges Hembygdsförbund har med start 2021 storsatsat över hela landet på projektet "Kulturarvet som besöksmål". Målet är att slå besöksrekord i hembygdsföreningarna under 2022. Många turister och andra besökare i våra bygder vet inte om vilka intressanta kulturarv som finns på hembygds-gårdarna. Blidö sockens hembygdsförening har engagerat sig i projektet. Vi hoppas bland annat kunna bjuda på tre temadagar om fågelholkar, linberedning och brödbakning, samt guidade visningar på hembygdsgården till sommaren. Styrelsen har därför beslutat att hålla intern guideutbildning med intresserade medlemmar. Vill du vara med, kontakta

mig eller någon i styrelsen. Kontaktuppgifter på sid 27.

Ett tack till styrelsen för gott samarbete och tack till medlemmarna för förtroendet att få vara ordförande under det gångna året!

GÖTE LAGERKVIST, ORDFÖRANDE
070-540 04 33

Fyra hus räknas numera till hembygdsgården på Blidö, På Bromskärsvägen 5, som är föreningens adress, ligger Silversmedens hus (nederst t v och Bagarstugan, t h. I backen längs vägen ligger fähuset, överst t h. Och mitt emot det Båtsmanstorpet, överst t v.

Bromskärsvägen skär mitt igenom, men före 1961 gick den nedanför torpet. Då var fähuset och torpet en enhet på ett annat sätt än i dag.

Blidö sockens Hembygdsförening

Postadress: Bromskärsvägen 5, 760 17 Blidö

E-post: infobshf@gmail.com

Webbplats: www.hembygd.se/blido, Facebook: Blidö sockens hembygdsförening

Medlemsavgift: enskild medlem 250 kronor, familj (två eller flera personer) 350 kronor.

Bankgiro: 344 – 5665. Swish nr 1232318707. Organisationsnummer 814400-8466.

Redaktör för årsskriften: Ingrid Jacobsson. Redaktionsgrupp: Göte Lagerkvist,

Lars Jacobsson, Birgitta Melin, Bojan Ramstedt, Sven Österman.

Almanackan 2022

Folk i arbete är temat för årets almanacka. Vi hittar jordbrukare, fiskare, vårdpersonal med flera. Men vi har också med bilder på avkoppling efter arbetets slut; idrott, kalas och dans kring midsommarstången. Har du inte köpt almanackan går det bra att beställa via mejl: infobshf@gmail.com. Pris: 150 kr för den lilla (A4) 200 kr för den stora (A3), plus exp.avgift 50 kr.

Januari – bandymatch

Bandy på naturis var en populär sport under många år. Redan på 1930-talet spelades det bandy på öarna. Köpmanholm, Vagnsunda, Oxhalsö och Blidö Gård hade egna lag. 1963 bildades Blidö IF, med bandy på programmet. Lagets slogan var: "Blidö bandy ett färjstarkt gäng". 1976 byggdes en landisbana för bandy vid Blidö IP. Laget kämpade på, men med åren blev spelarna för få. Bandy försvann från Blidö IF på 1990-talet.

Mars – skogsbruk

Skogsbruket fick sitt genombrott i Sverige omkring 1850. Då användes alltid hästar för att få ut virket ur skogen. Efter andra världskriget byggdes skogsbilvägnätet ut och man började använda traktorer och andra fordon i större utsträckning. Men på korta sträckor, ett par kilometer och i djup snö, hade hästen fortfarande lättare att ta sig fram än traktorn. Vi ser en stark häst som drog en kälke där stockarna lastats.

Februari – isfiske

Här var det rejäl vinter, där man kunnat köra ut med häst och kälke på isen. Att pimpla är en enkel och billig fiskemetod, och har man tur kan flera olika sorters fisk nappa. Men här ser karlarna ut att hänga med huvudena, det kanske nappar dåligt? Hästen verkar ha fått lite hö eller havre att mumsa på, han står lugnt och äter.

April – Kolsviks bunkerstation

En bunkerstation var dåtidens sjömack, där fartygen kunde bunkra bränsle, kol eller olja. Man erbjöd också färskvatten och sålde livsmedel med mera. I Blidösundet fanns tre bunkerstationer, dels Shell i Kolsvik, ägare Torsten Österman, Esso bunkerstation vid Klippan, ägare Gunnar Liljeqrans och Gulfs bunkerstation vid Norrnäs, Blidö, ägare Gösta Blomkvist.

Maj – sjuksyster kom med båt

Syster Märta Hellberg var i många år distriktssköterska i Blidö kommun. När hon skulle ut på öarna var det båttransport som gällde, som här när hon hälsar på familjen Waldvik på Gräskö. Alla patienter kunde ju inte ta sig in till vårdcentralen på Blidö. Bakom Märta står hennes dotter Anne, som efterträdde sin mamma som distriktssköterska på Blidö vårdcentral.

Juni – sommargäster hämtas

Numera kommer sommargästerna mest med bil, de som åker båt eller buss är betydligt färre. Ända in på 1950-talet, när bilfärjorna kom, var det båttransport som gällde när stadsborna skulle ut på sommarnöje. Bagaget måste fraktas från båten, och då fick någon hämta med hästskjuts. Och ibland fick också sommargästerna följa med på vagnen.

Juli – potatisplockning

Potatisen kommer från Sydamerika, där den odlats i många tusen år. Spanjorerna tog den till Europa på 1500-talet. Först på 1700-talet blev den riktigt populär i Sverige, både som basföda, men också för brännvinstillverkning. Den första person som i Sverige tillverkade potatis av brännvin var en kvinna, grevinnan Eva Ekeblad. Hon experimenterade även med att framställa stärkelse och puder av potatis, samt bakade bröd som innehöll kokt och mosad potatis. På stora odlingar som på bilden behövs alltid många villiga plockare när det är dags att ta upp potatisen.

Augusti – barnkoloni

Margrethill var ett hus i Stämmarsund som användes som barnkoloni sommartid mellan 1916 och 1947. Barnkolonin hade namnet Solglimt och drevs i svenska missionsförbundets regi. Här är barnen och ett par sköterskor fotograferade sommaren 1935. Barnkolonier på Blidö har funnits på fler ställen, bland annat vid Sunda gård och Haraldsgård. På ön har också konfirmandläger anordnats i många år, och Blidö har också varit ett populärt utflyktsmål för Stockholmsbarnens lägerskolor.

September – lastning av koks

Johan Norman var skeppare, redare, handlare, politiker med mera. Bland annat lät han bygga ett stort magasin som hörde till hans virkes- och diversehandel i Stämmarsund. Här lastas kokssäckar till magasinet på 1920-talet. Koks framställs av stenkol, och var ett vanligt förekommande bränsle i pannor och kaminer ända till mitten av 1900-talet.

Oktober – skorstensmurning

Här ska det bli en fin, ny skorstensstock. Jämna tegelstenar och finputsade, täta fogar. Duktiga murare som kunde sitt jobb. De fortsätter en gammal tradition, tegel som byggmaterial och kunskapen om tegeltillverkning kom troligen till Sverige med cisterciensermunkarna från Frankrike i mitten av 1100-talet. Även på Blidö tillverkades tegel i Bruket. Bruket byggdes och drevs av ägarna till Blidö säteri på 100-talet och lades troligen ner i mitten av 1800-talet. Exakta årtal saknas.

November – Vagnsunda affär

Från början av 1940-talet fram till mitten av 1970-talet hade familjen Jansson affären i Vagnsunda. Den hade öppet året runt de första decennierna, men från slutet av 1950-talet endast mellan maj – september. Konkurrensen från stormarknaderna i Norrtälje kombinerat med en minskande kundkrets på grund av utflyttning från skärgården gjorde att affären inte kunde bära sig under vinterhalvåret.

December– kalas på Norröra

Här var det livat! Nyårskalas? 50-årsmiddag? Bröllop? Tyvärr vet vi inte, men bilden är troligen tagen på Norröra i början av 1920-talet. Herrarna är i alla fall uppklädda i frack, och damerna har tjusiga klänningar. Sven Österman på Gräskö har identifierat några av de festande: Nedre raden: t v Märta Sjöblom, Norröra, t h Ruben Österman, Blidö. Damen i mitten är okänd. Mittenraden: Sara Sjöblom, Norröra, Fritiof Österman, Blidö, okänd dam, Henry Sjöblom, Norröra. Övre raden: Okänd herre och dam, sedan David Sjöblom och Gunhild Söderman. Övriga tre är okända.

Grattis hembygdsföreningen - 40 år!

I år fyller hembygdsföreningen 40 år, och det kommer vi förstås att fira. Den 6 augusti blir det fest, om allt går som vi hoppas.

Allt började med att Husmodersföreningen i socknen Ahöll Båtsmanstorpet öppet i slutet av 1960- och början av 1970-talen. I torpet fanns en samling gamla bruksföremål som bland annat samlats in med hjälp av skolbarn som fått i uppgift att ta med gamla föremål hemifrån som inte längre användes. Insamlingen leddes av skolans dåvarande rektor Walter Ahlfeldt. Andra föremål skänktes av sockenbor.

Efter att Ernst, det sista av båtsmannen August Sjöblom Skogs barn, avled 1964, sköttes torpet av Blidö Husmodersförening. Det ägdes, och ägs fortfarande, av Oxhalsö byalag. Medlemmar i Husmodersföreningen turades om att visa upp föremålssamlingarna. Men när den föreningen upphörde 1978 blev det ett glapp fram till 28 september 1982, då Blidö sockens hembygdsförening bildades. Närvarande vid hembygdsföreningens första möte var Tore Malm, Bengt Nerman, Ingvar Orsvärn, Björn Hildebrandt, Yngve Berger, Gun Storell och Clas Günther. Till ordförande valdes Tore Malm. De första decennierna hette föreningen Blidö hembygdsförening, men från och med 2008 bytte man namn till Blidö sockens hembygdsförening. Detta för att betona att man är en förening inte bara för Blidö, utan även för alla omkringliggande öar som hört till den gamla Blidö socken. Ordförande under åren har varit Tore Malm 1982, Bo Wiklund 1983 – 2001, Bertil Karlsson 2002 – 2004, Olle Severin 2005, Anders Sundberg 2006 – 2015, Göte Lagerkvist 2016 – .

Hembygdsföreningen tog från start över visningarna av torpet, och utbildade guider som kunde berätta om föremålen. Men hembygdsföreningen hade förstås också andra aktiviteter. På somrarna var det hembygdsgårdar och spelmansträffar. Vintertid samlades man i populära studiecirkelklar om släktforskning fram till 1991. Andra aktiviteter, bland annat i skolan i Köpmanholm, var författaraftnar. Ett stort antal trivselskvällar genomfördes i början av 1990-talet där släkt- och hembygdsvetaren Birger Ahlrén, i samarbete med Medborgarskolan, berättade om olika ämnen med anknytning till Blidöbygden. (De bästa delarna av Birger Ahlréns arkiv har genom Palle Lindkvists försorg senare samlats i två häften som hembygdsföreningen säljer.)

Utflykter för medlemmarna arrangerades, bland annat till Svenska Högarna. Ut-Fredel och Gräskö. Man samarbetade med andra föreningar om olika arrangemang, till exempel med Blidö Missionsförening. Några mindre specialutställningar visades också, bland annat om båtbyggartraditioner och textilier ur föreningens samlingar.

Mellan 1996 till 2002 anslöt man till Stockholms läns hembygdsförbunds Arkeologidagar, där man genomförde långa vandringar i bygden. I början på 2000-talet infördes också en hembygdsvecka där man visade olika aktiviteter, på samma sätt som föreningen gör på sommarlördagarna nu för tiden. Vandringarna på Arkeologidagarna ersattes från 2010

För att bilda

BLIDÖ HEMBYGDsfÖRENING

inbjuder vi till möte
lördagen den 28 augusti 1982 kl 10.00
i Gamla Kommunhuset, Blidögård.

Som grund för verksamheten finns det gamla båtsmanstorpet vid Bromskärsvägen i Oxhalsö. Det ställs till förfogande av Oxhalsö Byalag. I torpet finns en stor samling av äldre bruksföremål, som till största delen har insamlats av rektor Walter Ahlfeldt och överläts till föreningen. Till torpet hör en mindre ladugård och en jordkällare. I första hand ladugården är i dåligt skick och måste renoveras.

Det finns också en massa annat att göra i en hembygdsförening: insamling av bilder från det gamla Blidö, intervjuer med äldre Blidöbor om gångna tider, insamling av ytterligare föremål av intresse för framtiden, ställningstagande till hur det framtida Blidö ska se ut m.m.

Vi ses den 28 för att diskutera vidare hur det ska gå till!

Blidö den 20 augusti 1982

Tore Malm Anders Nerman Arthur Österman
Ledamöter av interimstyrelsen för Blidö Hembygdsmuseum

PS Årsavgiften är tänkt bli 25 kr för tiden till och med 1983.

Upplysningar kan lämnas av Tore Malm (tel 82273) och Arthur Österman (tel 82018). Anmälan av medlemskap kan också ske på nedanstående talong, som sänds till
Tore Malm, Källviken 1614, 760 17 Blidö.

Till Blidö Hembygdsförening

Jag anmäler mig som medlem.

Namn _____

Adress _____

Kallelse till det första mötet för att bilda en hembygdsförening 1982.

med byvandringar. Sådana har genomförts vid närmare tio tillfällen och fortsätter än i dag.

1985 utkom det första numret av föreningens Årsskrift. Till en början skrevs alla texter på maskin, sidorna kopierades sedan och häftades ihop. Men 1999 hade datorn gjort sitt intåg, och skriften blev därmed mer lättläst och snyggare. Alla årsskrifter finns som pdf:er på föreningens webbplats: <https://www.hembygd.se/blido/arsskrifter>.

År 1999 dök det upp en debattartikel som föreslog att Båtsmanstorpet skulle rensas på de föremål som fanns där, och i stället inredas som det hade sett ut när sista båtsmansfamiljen bodde där. Förslaget kom inte att realiseras förrän efter den stora renovering som genomfördes 2009 – 2012, då torpet fick den fina inredning det har i dag. När bygg- och inredningsarbetena var klara kunde också ett trädgårdsland med krydd- och läkeörter anläggas.

En annan förändring skedde 2009, då föreningens första hemsida publicerades på webben. Den har sedan genomgått flera omarbetningar, och är i dag en innehållsrik webbplats under Sveriges Hembygdsförbunds gemensamma portal: [hembygd.se/blido](https://www.hembygd.se/blido). Bilder och texter om föreningens

föremål, byggnader i socknen med mera har dessutom registrerats i databasen Kollektivt kulturarv (kulturarvstockholm.se). Databasen drivs av Stockholms läns hembygdsförbund och Stockholms läns museum

Ett annat bevis på den digitala informationens intåg var när föreningen skaffade sig en Facebooksida våren 2019. Den hittar du under namnet Blidö sockens hembygdsförening. Det är ett snabbt och lätt sätt att nå ut med information, och sidan följs i dag av drygt 650 personer.

En helt ny aktivitet, Allmogebåtssegling, lanserades 2009 och möttes av stort gillande. Den höll på under Rolf Nilssons ledning till 2015.

Föreningens populära almanackor med olika teman började säljas 2010. De är fortfarande en huvudattraktion när föreningen deltar i Julmarknaden i Almvik.

2019 stod föreningen värd för Stockholms läns hembygdsförbunds Budkavle, då medlemmar i länets hembygdsföreningar inbjöds till Blidöbygden. Temat för Budkavlen var rysshärjningarna 1719. En liknande presentation gjordes också för föreningens egna medlemmar.

Under 2021 hölls flera loppmarknader med saker från Silversmedens hus samt sådana som skänkts till föreningen. Loppisen har numera permanentats i garaget intill Slöjdboden.

En stor förändring skedde från och med 2013 då hembygdsdagarna byttes mot temadagar under åtta sommarlördagar. Den ordningen håller i sig än, även om pandemin satte begränsningar 2020 och 2021.

Föreningens engagemang i nutids- och framtidsfrågor ökade kraftigt när man 2017 engagerade sig i framtagandet av Norrtälje kommuns strategi för utveckling av landsbygd och skärgård. Ett synligt resultat av föreningens insatser är den Lokala utvecklingspeng som kommunen införde för att stödja föreningslivet och som hembygdsföreningen haft stor nytta av.

Ett viktigt beslut fattades av styrelsen 2018 när man beslöt att ta emot det arv, Silversmedens hus, som silversmeden Yngve Berger testamentariskt till föreningen. Den fastigheten ger nya möjligheter till möten, brödbak och utställningar. Och i dag består alltså hembygdsgården av fyra hus: Båtsmanstorp, Fähuset, Silversmedens hus och Bagarstugan. (Se faktaruta.)

Antalet medlemmar var 1984 125 stycken. Denna siffra låg sedan rätt konstant under 1990-talet för att öka till 200 år 2011. 2021 såg ytterligare en ökning, nu till 245 medlemmar. Medlemsavgiften var 25 kronor 1984 och har sedan i omgångar höjts till dagens 250 kronor för enskild och 300 kronor för familj.

TEXT: GÖTE LAGERKVIST, LARS JACOBSSON, INGRID JACOBSSON

FAKTARUTA HEMBYGD SGÅRDEN

Båtsmanstorp

Den 25 september 1983 upprättades ett avtal mellan Oxhalsö byalag och Blidö hembygdsförening om rätten att nyttja torpet. Avtalet är undertecknat av Artur Österman, Oxhalsö byalag, och Tore Malm, hembygdsföreningen. Den första renoveringen i föreningens regi gjordes redan 1982, då ny skorsten murades och el drogs in. 2007 började en process med totalrenovering av torpet. Länsstyrelsen och Länsmuseumet övervakade att arbetet skedde så att torpet skulle behålla sitt ursprungliga utseende. Projektet avslutades med nyinvigning av Båtsmanstorp den 29 juli 2012.

Fähuset

Fähuset kallas även "en-ko-lagård", och är den enda i vår skärgård som finns bevarad. Därför är det angeläget att hålla den i gott skick. Tyvärr var fähuset i början av 2000-talet på väg att falla samman, och den timrade delen revs. Huvudman för renoveringen var också här Länsmuseumet. Nybyggnad av träöverdelen på fähuset fortsatte till 2007 och invigningen av Fähuset ägde rum den 14 juli 2007. Kvar att renovera var stengrunden, detta blev klart 2014.

Ingrid Sundbergs lada

Den 6 augusti 2011 skrevs ett avtal mellan Ingrid Sundberg och Blidö hembygdsförening att använda högra delen av ladan, vägg i vägg med Slöjdboden, som förråd. Från 25 mars 2019 hyr föreningen hela ladan, för utställningar och som förråd. Från och med 2021 disponerar vi också garaget på tomten intill där vår Loppis är inrymd.

Silversmedens hus

2018 ärvde föreningen fastigheten Oxhalsö 2:106 efter silversmeden Yngve Berger, tidigare styrelseledamot i föreningen. Med arvet följde ett stort behov av renovering. Totalt har drygt 1 miljon kronor lagts ner på renoveringen av Silversmedens hus och Bagarstugan. Detta har finansierats genom föreningens egna medel samt bidrag från Norrtälje kommuns "Utvecklingspeng" och EU:s Leaderbidrag. I dag är Silversmedens hus i princip färdigrenoverat och inrett.

Bagarstugan

Den så kallade sidokammarstugan på tomten nedanför Silversmedens hus har byggts om till bagarstuga. Efter renovering av ugn och skorsten upptäcktes att taket måste saneras (innehåller asbest) och ett nytt tak läggas. Detta arbete är nu finansierat via Leader Stockholmsbygd, och kommer att utföras senare i vår. I övrigt är stugan färdigrenoverad, och har även fått en handikaptoalett installerad.

Anders Sundberg - med förankring i skärgårdsmyllan

Anders Sundberg avled i januari 2022. Han fyllde 80 år 2021, och trots pandemin firades han av många. Vi var några medlemmar i hembygdsföreningen som åt en 80-årslunch med Anders på Furusunds vårdshus, och där fick vi, i solen på altanen, lyssna till många historier ur Anders brokiga liv. Han var en god historieberättare!

Anders var en omtänksam ordförande i Blidö sockens hembygdsförening under 10 år, 2006 – 2015. Där fick han styrelsen att samarbeta på ett bra sätt. Ingen skulle känna sig utanför. Med Anders som ordförande blev det en fin verksamhet i föreningen, med namnbyte från Blidö hembygdsförening till Blidö sockens hembygdsförening för att få med alla öar i bygden.

Anders Sundberg 1941 - 2022.

Anders blev en drivande kraft i föreningen, speciellt när Fähuset och Båtsmanstorpet renoverades. På med blåstall och tillsammans med många andra eldsjälar beredd att delta i renoveringsarbetet. Han var en inspirerande person med förankring i bygden.

Jag fick förmånen att intervjua Anders 2021. Det var Anders som bad mig att göra det för att ha en film att lämna till sina barn. Anders berättade sin livshistoria, som började på Blidö. Han hade det svårt i skolan, eftersom han var dyslektiker. På den tiden användes inte den beteckningen, utan barn som hade läs- och skrivsvårigheter kallades "ordblinda". Oförstående lärare gjorde skolgången svår. Därför flyttade Anders hemifrån tidigt och gick till sjöss. Under många år arbetade han i "maskinen" som han uttryckte det. Många rederier och många båtar blev det.

Men när han skaffade familj flyttade Anders från sjömanslivet på de sju haven till färjetrafiken i Vaxholm. Där bodde han i många år, med fru och tre barn. Men paret gick skilda vägar, och Anders flyttade tillbaka till Blidö och fick jobb på Blidöfärjan.

Efter flera år som fackligt aktiv engagerade sig Anders efter återkomsten till Blidö för Socialdemokraterna och kyrkan. Anders har som invald suttit i kyrkofullmäktige under flera år. Anders far Nils var aktiv i missionskyrkan som han var med och byggde och förvaldade. När missionskyrkan avvecklades försökte Anders att hans fars livsverk skulle tillfalla hembygdsföreningen. Men så blev det inte, tyvärr. (Före detta missionskyrkan ligger ju direkt ovanför Fähuset som hör till hembygdsgården.)

Vid sidan av sina politiska och kyrkliga engagemang lade alltså Anders också ner ett stort arbete i Blidö sockens hembygdsförening. För mig har det varit ett angenämt samarbete med Anders. Jag var med när han blev ordförande i hembygdsföreningen, och blev en hjälpande hand när det gällde det som Anders inte var så bra på, datorn. De sista åren som Anders var ordförande, 2015 - 2016, hade jag gjort iordning en mejladress åt Anders, och en platta för att göra det enkelt för honom att kommunicera med oss andra. "Tack Göte, men det där är jag inte intresserad av", svarade Anders. Så var det, han var väl förankrad i verkligheten och var inte så bekväm med sociala medier. Han klarade sig bra ändå!

Det är med stor saknad jag tänker på min vän Anders.

GÖTE LAGERKVIST, ORDFÖRANDE

Anders ID-kort från 1960 när han gick på Göteborgs stads sjömansskola. Skolan höll till i det gamla segelfartyget Barken Viking, och eleverna bodde inackorderade på skeppet.

Blidö säteri – en försvunnen herrgård

Blidö sockens hembygdsförening har av Gunnar Hallstedt erhållit förarbeten och manus till denna korta historik över tillkomsten av Blidö säteri gjorda av landsantikvarien och museimannen Reinhold Odencrants (1903-61). Denne hade sommarställe i "Rackarbacken" i Orsvärn vilket kan ha varit orsaken till intresset för Blidö Säteri.

Historiken har kompletterats med fakta ur Walter Ahlfeldts bok: *Blidö socken – en hembygdsbeskrivning* (1970).

Den som kommer Blidövägen och nalkas vägen till kyrkan, kan mitt emot allén se två envåningshus med toppiga tak och kvadratiska grundplaner. Det är ett par flygelbyggnader till Blidö gård/Blidö säteri, men de passa ej riktigt ihop med den nuvarande huvudbyggnaden, ett modernt, vitkalkat bostadshus. De båda flyglarna härstammar från en gammal herrgård, som har en flerhundraårig historia.

landen på Blidö gård och säteri. Vid arvskiftet tillföll Blidö hans äldsta dotter, Christina Dorotea, som 1647 hade gift sig med kammarherre Erik Leijonhufvud, "Erik den starke" som han kallades.

Erik Leijonhufvud hade efter utländska studieresor och tjänstgöring vid hovet blivit utnämnd till överste 1651. Då började byggverksamhet i Blidö gård, och säteribyggnaden tros ha tillkommit före 1656. Man vet att två barn till paret Leijonhufvud föddes på

Blidö 1655 och 1657. Vid denna tid uppfördes även ett kapell nära Blidö säteri. Hela området Blidö gård beskrives i en skrift 1650 som "välbebyggt".

Kapellet som uppfördes där den nuvarande kyrkan står, bekostades av överste Leijonhufvud. Det låg på en liten ö med en särskild bro över från säteriet. I kapellet uppsattes en altartavla, föreställande "Nattvarden" med skulpterad ram. På denna satt donatorernas vapensköldar, som ännu finns kvar i kyrkan. Altartavlans förvaras nu på kyrkans vind.

Även predikstolen var en gåva från Erik Leijonhufvud. Första gudstjänsten i kapellet

skall ha hållits den 3 november 1660. När herrskapet gick till gudstjänsten satt de i två ståtliga slutna bänkar med utskurna ornament, vilka numera står i Blidö kyrkas kor. Det hörde till den tidens skick, att ägaren av ett säteri skulle ge sin församlingskyrka en ståtlig inredning och vid gudstjänstbesök själv med sin familj sitta i en särskild "herrs-kapsbänk".

Erik Leijonhufvud avled 1662 på gården Ådö i Mälaren, där han var född. Christina Dorotea överlevde honom länge och dog 1696. Efter makens död hade hon ansvaret för jordbruket vid Blidö säteri. Säteriet ägde marker på flera ställen på Blidö, bland annat i Boda och på Oxhalsö.

Den äldste av Erik Leijonhufvuds söner, Axel Gabriel, ärvde Blidö säteri, men sålde det 1709. Köpare var överstinnan Gustaviana Horn. 1719 drabbades skärgården av ryska flottans härjningar, mängder av byggnader brändes

Foto: ingrid Jacobsson

En av de två flygelbyggnaderna vid det forna Blidö säteri. De har anor från 1600-talet.

Ursprunget till bebyggelsen på Blidö gård var en by med namnet Fånö. Denna by köptes från kronan den 5 juni 1630 av riksmarskalken Axel Banér, på det sätt som under denna tid var vanligt, när kronan behövde inkomster.

Axel Banér var född 1594 på Djursholm, som tillhörde hans far riksrådet Gustaf Banér. Axel kom i Gustaf II Adolfs tjänst och blev hovjunkare 1617, senare blev han riksstallmästare, ståthållare över Västerås län, riksråd, riksmarskalk och 1634 blev han guvernör för den unga drottning Kristina. Axel Banér var gift tre gånger, fick två söner och nio döttrar. 1642 avled han på Ulfunds kungsgård, numera Kungör och begravdes i Uppsala domkyrka i Bielkeska gravkoret.

Axel Banér tycks inte ha vistats själv på Blidö, utan jorden brukades här som på andra av adelns många gårdar av bönder. Men kort efter Banérs död blev det ändrade förhål-

ner, bland andra Blidö säteri. Men redan på 1720-talet uppfördes ett nytt hus, och de två flyglarna. Flyglarna finns kvar än i dag, fast de har genomgått omfattande ombyggnationer.

Säteriet var i släkten Horns ägo till 1760, då det såldes till en bankkommissarie Robsahm, som snart sålde gården till baron P O Yxkull. Denne i sin tur avyttrade gården 1762 till fru Elisabeth Charlotta Reenstierna.

Blidö såldes ånyo 1777 till protokollsekreteraren Julius Grundelstierna. Samma år anlades på Furusund ett kronobränneri efter överenskommelse med Kungl. Brännerikommissionen. Bränneriet arrenderades av ett bolag men övertogs senare av en av bolagsmännen, finansmannen och chefen för det som då hette Statskontoret Carl Eric Lagerheim. Denne inköpte även Blidö gård 1779. Han hade ett betydande inflytande, och införlivade så mycket mark omkring Blidö gård att han vid sin död ägde två tredjedelar av Blidö. C E Lagerheim kom att kallas "presidenten".

C E Lagerheim gjorde mycket för socknen. Han bekostade koret i Blidö gamla kyrka, och skänkte en kyrkklocka och en barockkrona som ännu finns i kyrkan. Han lät också dika ut maren – den grunda havsviken – på Oxhalsö, så att man fick många tunnland odlingsbar mark där.

Efter C E Lagerheims död 1813 övertogs Blidö gård av hans son Axel. Förutom två tredjedelar av Blidö omfattade egendomen då också hela Furusund. Men snart började Axel sälja av egendomarna. Furusundsön såldes till hans bror Knut 1816 för 15 000 riksdaler banco (drygt 2 miljoner kornor i dagens penningvärde).

Axel sålde sedan säteriet, arrendegårdarna och torpen,

lämnade Blidö och flyttade till Ingarö. Hans bror Knut bodde dock kvar på Furusund tills han avled 1862. Då hade han hunnit med att vara både tullinspektör och postmästare där.

Blidö säteri hade sedan flera olika ägare i hundra år, tills egendomen köptes 1916 av ingenjören Ernst Östberg. Han lät några år senare göra en genomgripande renovering av "Storbyggnaden på Blidö", som huset kallades.

Fastigheten var då mycket sliten. Vid renoveringen frilades de ursprungliga timmerväggarna, och man kunde då se att huset till att börja med varit en envånings rödfärgad timmerbyggnad. Övervåningen tillkom troligen i slutet av 1700-talet, då fasaden också putsades. I nära 150 år hade gården haft detta utseende, tills Ernst Östberg lät renovera den.

Renoveringen var klar 1925, men bara några timmar efter att de sista hantverkarna avslutat sitt arbete utbröt eld i norra gavelrummet. Kyrkklockorna ringde för att samla folk till släckningen, och man bildade kedja och langade hinkar med vatten från Kyrkviken. Men detta förslog inte alls för att släcka elden, hela Blidö säteri brann ner. Flygelbyggnaderna räddades dock.

Blidö gård köptes då av kommunalnämndsordföranden Knut Wickman, som lät uppföra en ny mangårdsbyggnad, som står kvar som privatbostad i dag.

TEXTBEARBETNING: INGRID JACOBSSON OCH PALLE LINDKVIST

Foto: Ingrid Jacobsson

Gamla Blidö säteri brann 1926. Efter branden byggdes ett hus, som står än i dag på samma plats som säteriet, mitt emot allén som leder till Blidö kyrka.

Jakten på Blidötapeten

I magister Walter Ahlfeldts gamla bok Blidö socken – en hembygdsbeskrivning (utgiven 1970) fanns en passage som fångade min uppmärksamhet när jag letade efter fakta om Blidögårds säteri (se sid XX). Byggnaden brann ju tyvärr ner 1925, strax efter att den restaurerats, men Walter Ahlfeldt beskriver delar av interiören som inte blev lågornas rov. Bland annat står det så här om ett av rummen: ”I sydöstra vindschammaren fanns ett ganska stort stycke av en mycket vacker randig tapet, på vars baksida fanns Stockholms stads hallstämpel med året 1788. Denna tapet kopierades något år efter restaureringen och fick under 1930-talet en ganska god spridning under namnet ’Blidötapeten’.”

Hur kunde denna tapet ha sett ut? Ingen bild fanns i Walter Ahlfeldts bok. Jag hittade i en gammal Årsskrift att hembygdsföreningen tidigare efterlyst tapeten utan resultat. Hmmm, skulle det ändå vara möjligt att hitta den? Om någon skulle veta var det ju verkstaden *Handtryckta tapeter* på Långholmen i Stockholm. Där finns den svenska tapethistorien samlad! Jag ringde dit och talade med Sara Lundström, som blev lika intresserad av jakten som jag var. Jag googlade vidare, och hittade ytterligare en gammal bok, *Husmoderns kalender* från 1921, där det fanns en bild (tyvärr svartvit) på ett rum med Blidötapeten. Men i bildtexten stod det att tapeten hade ”marmorerad randning i blått och vitt”. En bra ledtråd. Artikeln i kalendern hette Bostadskultur på landet, skriven av Anna Wettergren-Behm. Även *Husmoderns kalender* lyckades jag få tag på, från en bokloppis på nätet som Hallands släktforskarförening hade. Tänk vad det går att hitta via Google!

Sara Lundström ringde till Borås tapeter, och för att göra en ganska lång historia kortare kom hon fram till att tapeten måste vara identisk med den som Borås tapeter nu trycker

Foto: Stockholms stadsmuseum.

Så här såg med största sannolikhet den gamla Blidötapeten ut. Tapetfragment i Stockholms stadsmuseums samlingar.

under namnet Drottningholm <https://www.borastyapeter.com/tapeter/drottningholm-4509>. Den trycktes ursprungligen av tapetmakare Johan Norman i Stockholm, som hade verkstad i Gamla stan mellan åren 1770 – 1808. I Stadsmuseets samlingar fanns ett fragment av en tapet som säkert är identisk med Blidötapeten (se bild). Mer information om Johan Norman finns i en bok av Ingela Broström och Elisabet Stavenow-Hirdemark: *Johan Norman – tapettryckare i 1700-talets Stockholm*.

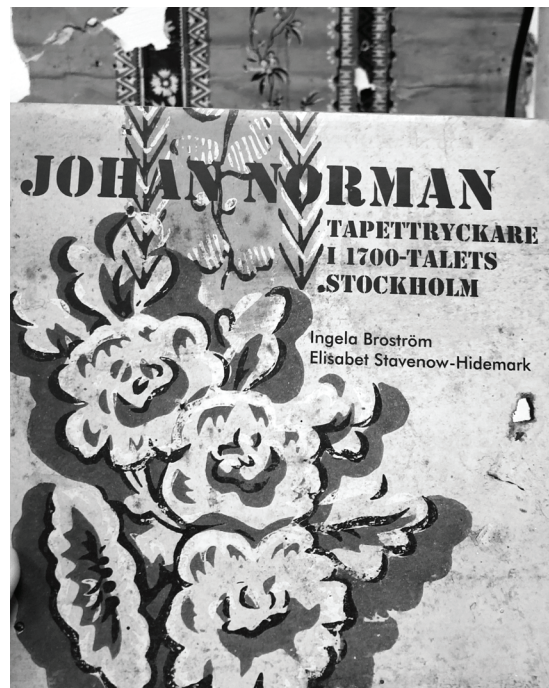

Foto: Sara Lundström

Boken om Johan Norman, mannen som säkerligen tryckte Blidötapeten först.

Borås tapeter uppger att mönstret är inspirerat av en tapet på Drottningholms slottsteater. Hur det mönstret hamnade på Blidö, och döptes om där – ja, det får vi nog aldrig reda på. Och tyvärr hade inte Borås tapeter någon uppgift om när de började trycka tapeten under namnet Drottningholm. Angående hur tapeten hamnade på Blidö säteri tror Sara Lundström att vi kan tänka oss att den helt enkelt sattes upp där under sent 1700-tal. En tapettryckare som Johan Norman sålde givetvis samma mönster till flera kunder och vi vet säkert att tapeten suttit både på Södermalm och Drottningholm - och alltså mest troligt även på Blidö.

Enligt informationen i boken om Johan Norman verkar det ha varit Kåbergs tapetfabrik som först nytryckte tapeten under tidiga 1900-talet. Då kom den att kallas Blidötapeten. Efter en glansperiod på några decennier föll den i glömska, för att senare alltså dyka upp som Drottningholmstapeten.

Sara Lundström på *Handtryckta tapeter* har också en personlig koppling till tapeten. Den finns i grått i hennes mormors och morfars hus i Jämtland, i ett rum som tapetserades på 1950-talet.

Kanske finns det någon medlem i hembygdsföreningen som nu känner igen tapeten? Skicka i så fall ett mejl till ingrid.jacobsson@bredband.net och berätta.

TEXT INGRID JACOBSSON

Pigor och drängar

I Blidö socken har det funnits många småjordbruk. De flesta hade bara några kor, en gris, några får, kanske en häst. Familjerna skötte jordbruket, barn och vuxna hjälptes åt. Men det fanns också några gårdar som var större, som hade djur, åkermark, många barn och ibland sjuka åldringar som skulle passas. Och då fanns det drängar och pigor till hjälp.

Det var inte många, om ens någon, jordbrukarfamilj i Blidö socken som hade råd att ha helårsanställda. Det var under vår, sommar och tidig höst som extra arbetskraft behövdes. Pigorna, eller sommarjungfrurna, började 1 april. I en gammal kassabok från Ruben Österman som hade gård, affär och taxirörelse i Källviken på Blidö, hittar vi uppgifter om att pigan 1932 tjänade 20 – 25 kronor i månaden. 20 kronor motsvarar ungefär 650 kronor i dag. Ingen hög lön, men vi får komma ihåg att de hade mat och husrum hos familjen. Så pengarna räckte kanske tämligen väl.

I samma gamla kassabok hittar vi en utgift på 16 kronor – som var fyra dagsverken vid höbärgning. Det blev alltså 4 kronor om dagen. Men det fanns lägre dagpenningar, anteckningar om 2 och 2,50 kronor finns också i kassaboken från 1932. Men vilket arbete som utfördes för de summorna framgår inte.

Pigorna fick hjälpa gårdens husmor med alla sysslor, och de var många och tunga. El, vatten och avlopp inomhus fanns inte. Det var till att bära och värma vatten, dels det som skulle till hushållet, tvätt och matlagning, dels det som skulle till djuren. Korna var kvinnornas ansvar, de skulle mjölkas varje dag, morgon och kväll, och ladugården skulle mockas. På somrarna gick korna ofta på bete på någon liten holme i närheten av någon av de större öarna. Då fick kvin-

norna ro eller segla dit två gånger om dagen. I alla väder! Ved fick de förstås också bära in, det skulle eldas i spisen för matlagning varje dag. Ibland var det extra mycket arbete med maten, baka gjorde man några gånger per år, men då var det storbak så att det hårda brödet skulle räcka länge. Och vid slakt skulle köttet konserveras och saltas in.

Så var det barnen som skulle passas, och ibland någon ur den äldre generationen. Ålderdomshem eller vårdhem som i dag fanns inte, de gamla fick bo kvar på gården även om de blev dementa eller fick någon fysisk sjukdom. Syskonen Bojan Ramstedt och Birgitta Melin, födda Österman och uppvuxna i Källviken på Blidö, berättar om en dräplig situation med deras farfar, som var änckling, blev dement och sköttes av en hushållerska. En dag skulle farfar räfsa löv, och tyckte det var jobbigt. Han tog fram tändstickor och tände på löven i stället, och elden tog sig snabbt. Barnbarnen Arthur och Allan var snabba och rådiga, fick tag i en brandspruta och släckte elden. Huset räddades, men vedboden blev förstörd. Men farfar var nöjd och glad, han gick in, skrattade, slog sig på knäna och utbrast: "Åh, va' bra, och pojkarne fick roligt dom med". Den dagen fick nog hushållerskan extra mycket jobb!

På gården i Källviken arbetade också drängar. Man hade ingen häst utan lejde både dräng och häst för dagsverken vid behov. Personerna som utförde dagsverken fick frukost, kaffe och middag förutom några kronor i ersättning. Två män som ofta arbetade för Fritjof Österman i Källviken var Edvard Söderman och Karl-Oskar Andersson. De hade hästar som de körde varor med, från båtarna som lossade vid ångbåtsbryggorna. När det kom sommargäster hämtades de också, med allt bagage. Ibland plöjde daglönarna och harvade åkrarna. Men det förekom också att bönderna hjälptes åt och bytte tjänster utan att de behövde avlöna någon.

Springpojkar, minns ni dem? Raska gossar som cyklade runt med varor till kunderna. Nuförtiden kör cykelbuden ut med färdig mat från restauranger och jobbar för Foodora eller Uber. Livsmedelsaffärerna har inga springpojkar, däremot bilar som kör ut mat. Och Mathem levererar både via bil och båt ute i skärgården.

Även de trogna pigorna fick ibland vara med på familjefoton. Här ses Davida Andersson, Söderöra, t v. Hon var piga hos Frits och Frida Österman, som sitter i mitten. Dottern Ingrid Österman står t h.

FAKTA DJUR OCH ODLING

1932 gjordes en jordbruksräkning med hjälp av hushållningssällskapen i Sverige. Statistiken finns kvar i en gammal rapport hos Statistiska centralbyrån. Statistiken är väl inte direkt jämförbar med dagens, men det är ändå intressant att göra jämförelser.

54,2 % av Sveriges yta räknades som skogsmark 1932, i dag är 69 % skog. I 1932 års rapport angavs 9,1 % som jordbruksmark, i dag är 7 % odlad mark.

Av all åkerjord användes för 90 år sedan 41,1 % till att odla olika sädesslag. Mest odlades havre, 18,1 % och blandsäd 6,3 %. (Blandsäd är när två eller flera sädesslag blandas, ofta havre och korn.) Riktigt jämförbar statistik finns inte, men klart är att höstveten är det sädesslag som odlas mest nu, totalt skördades 2 873 200 ton år 2021. Sedan följer havre, 544 900 ton.

Även om åkerjordens areal är ungefär lika stor i dag som förr, så har antalet djur ändrats. 1932 fanns det 611 757 hästar i landet, i dag finns det cirka 355 500. Och vi kan ju anta att av dagens hästar är de allra flesta ridhästar, medan de förr var arbetshästar.

Kornas antal har sjunkit dramatiskt. 1932 räknades sammanlagt 1 924 551 kor, dessutom 429 887 kalvar. 2021 fanns det bara 12 930 kor och 13 024 kalvar. Antalet grisar är dock ganska konstant, 1 495 407 mot dagens 1 350 905. Fårens antal har faktiskt ökat, från 468 248 förr, upp till 523 467 i dag. På 1930-talet räknade man också getter och killingar, det fanns cirka 50 000, men någon statistik för sådana djur finns inte i dag. De är väl för få för att räknas in.

Statistik endast för Blidö socken är svår att hitta. Men i ett gammalt häfte: "Sverige – geografisk-topografisk-statistisk beskrivning" finns uppgifter om att det i socknen år 1905 fanns 121 hästar och 755 nötkreatur. Hur många hästar finns det i dag? Fem? Och nötkreatur – det är väl ett tiotal? Någon gris eller get var det väl länge sedan det fanns på öarna, men ett antal fårfloccar finns ju.

Många småbrukare saknade egna hästar. Men Karl-Oskar Andersson hade två, och honom lejde man ofta för olika arbeten som krävde hästkrafter, harvning, plöjning med mera. Här på Östermans gård i Källviken, troligen 1942. Småpokjarna på gården, Artur t v, Sven och Allan t h fick sitta upp när hästarna leddes iväg för vila och vattning.

TEXT INGRID JACOBSSON FOTON FRÅN SVEN ÖSTERMANS ARKIV

I helg och söcken

Minnen från en bondgård i början av 1900-talet

1965 skrev Svea Österman ner sina minnen av livet på en bondgård på Blidö. Vi publicerar här ett utdrag ur berättelsen. Svea föddes 1906, dotter till Frida och Bror August Hellberg i Glyxnäs, där hon växte upp. 1930 gifte sig Svea med Ruben Österman och bodde större delen av sitt liv på Östermans gård i Källviken. På äldre dagar flyttade hon till Gräskö, där två av hennes barn, Bojan Ramstedt och Sven Österman bor. Svea avled 2003.

Texten har tidigare publicerats i hembygdsföreningens årsskrift 2002, men vi hoppas att det blir trevlig läsning för er som inte var medlemmar då, och igenkännandets glädje för er som minns berättelsen från 20 år tillbaka! Vi har varsamt redigerat ursprungstexten, gjort några strykningar och moderniserat vissa meningar.

Folkmängden i Blidö socken uppgick 1910 till 1721 personer. Det var en ökning från föregående år med 21 personer. 15 pojkar och 18 flickor hade fötts under 1909.

I helg som söcken steg man upp klockan 6. Far väckte, gick så till stallet och gav hästen havre, sedan till ladugården och gav korna gröpe, sen dracks kaffe eller silverte. Därefter skottades stall och ladugård, gödsel bars på bår till gödselhögen. Kvinnorna mjölkade, bar vatten till korna i ämbar från brunnen och gav dem hö och halm. Pappa skottade stallet, ryktade hästen och gav den vatten och ströfoder. När mjölken var silad och upphälld i fat så lagades frukost. Till frukost fick vi salt fisk eller halstrad eller kokt strömming med potatis och mjölksås. Smör och hårt bröd, under vintern

ofta istersmör. Det hårda brödet blöttes ofta av de äldre som hade dåliga tänder. Dryck till var mjölk eller kärnmjolk. Klockan 11 dracks kaffe, ofta blandat med råg eller ärter som liksom kaffebönorna rostades i kaffebrännare eller långpanna i ugnen. Till kaffet en skiva vetebröd och en bit rågsiktskaka.

På söndagarna bestod frukosten av paltbröd med fläsk eller pannkaka eller pudding med sylt. Barnen gick till söndagsskolan som började klockan 9, de äldre till kyrkan eller missionshuset på högmässa klockan 11. Vid hemkomsten serverades kyrkkaffe med vetebröd, skorpor och vid de större helgerna småbröd. Middagen bestod till exempel av bruna bönor och fläsk, makaroner med fläsk, gädda med pepparrotssås och potatis, kokt fläskkött med potatis. Färskt kött förekom endast vid slakt. Till efterrätt kräm på torkad frukt, äpplen eller saft, soppa på körsbär eller saft. På eftermiddagen dracks kaffe kl 16, kl 18 gick man åter till ladugården – samma sysslor som på morgonen. Klockan 19.30 var det kvällsmat, mannagrynsvälling, potatisgrynsdito eller mannagrynsgröt. Därefter gick man till sängs vid 20.30 – 21.00.

Foto: Sven Östermans arkiv

Strömming hörde till basfödan i början av 1900-talet. Här gälas och saltas strömming på Fredlarna. Fr v Fritjof Österman, Källviken, Ruben Österman, Källviken, Ville Nordlund, Björkudden och Villjard Sjöblom, Norröra. Bilden är tagen 1916.

Under julhelgen var det mycket inomhusarbete. Männen slöjdade vagnar, källkar, drettar (vagnskoppling), trästockar, skaklar, ja, allt från det största till det minsta, som årtullar och räfspinnar. Kvinnorna sydde nya underkläder av förra årets vävar och stickade strumpor och vantar. Efter tjugondag Knut började männen i skogen, fällde timmer till husbehov och avsalu. Famnvedshuggning lejdes däremot ofta bort till sjömän som annars var utan arbete så länge isen låg. Kvinnorna började ränna till sina vävar och spinna lin och ull. I varje gård vävdes vitväv till lakan, örngott, skjortor, linnen, kalsonger och byxor. På vitväven vävdes också vepor eller lakan som hade inslag av vit ull. En kulört väv, ofta med blå ränning, vävdes med trasgarn till vardagsskjortor och varma skjortor, med bomullsgarn till blåblusar och byxor. Sedan kunde man randa inslaget och på så sätt väva till både skjortor, klänningar med mera. När tyget var färdigt kom hemsömmerskan och sydde till kvinnor och barn och likadant kom en byskräddare och sydde till männen. Till helgdagskläder köptes tyget, som oftast syddes av skräddare och sömmerskor i deras hem.

I februari, när dagarna blev längre, började man köra ut timmer från skogen till lastplatser, till exempel ångbåtsbryggor. Där sorterades och mättes veden i prima och utkast, timmerstockarna märktes. Veden såldes sedan till skeppare som med sina piggar eller vedkilar oftast förde den till Strandvägen i Stockholm där den såldes direkt till konsumenterna. Husbehovsveden, som bestod av vindfällan, gammalt jassel (gärdesgårdsvirke), bångar (grenar) med mera, skulle också läggas ihop och köras hem. Den skulle sedan huggas på kvällar eller andra småstunder.

På våren kalvade korna, fåren fick lamm, det är mycket att göra i ladugård och fåhus. Fåren ska klippas innan de släpps på bete. I maj köptes också den söta lilla gris som skulle äta sig stor och fet till hösten. I juni släpptes korna ut, och sedan fördes de till Alskär med storökan, en båt som är 7,7 m lång och 2,8 m bred. (Alskär är en liten holme sydväst om Glyxnäs.) Korna som leds ombord med grimma binds med ganska kort grimskäft. Kor som är vana går gärna i båt, kvigor och ungtjurar krånglar lite och är rädda. Ett sprisegel hissas i fören om det är med- eller sidvind. En roddare sitter i fören och en akterut och styr. Korna ser nöjda ut och idisslar under färden. När vi kommer fram till Alskär läggs en landgång ut, den hakas fast och korna går i land. De har brått att se över sitt sommarparadis, sliter och rycker så det är svårt att få av grimman. Varje morgon och kväll seglar eller ror nu två kvinnor hit ut för att mjölka. När djuren var på bete så skulle ladugården göras ren och kalkas.

Ett stort arbete på våren var också vårbaket. Dagen innan bars mjölsäck, bakbord, ugnsved, ugnsraka, krok, degspadar, brödspett med mera in i köket. Första dagen bakades kobröd av gröpe, salt och vatten. När korna gick på bete skulle de ha en liten bit bröd varje gång de mjölkades, så kom de lättare till mjölkstället. Andra och tredje dagen bakades rågbröd.

Degen gjordes i ett degtråg som var ungefär 1,4 meter långt och 0,4 meter brett. Två kvinnor blandade degen som gjordes tidigt på morgonen. Så fort degen började jäsa började utbakningen. Degen kavldes tunt, tunt, naggades, togs ut med mått och ställdes på brödbråden att jäsa. Nu brann

elden friskt i ugnen, när den brunnit ner rakades den sista glöden och askan ut med en kvast gjord på tallris som stod i en vattenbalja, ugnen sopades ren, och så var det färdigt för provgräddning. Det var en stor konst att elda ugnen lagom het. Med en lång kakspade sattes kakorna in och togs ut ur ugnen. När de kallnat hängdes de upp i taket för torkning.

De bröd som bakades på våren skulle räcka till oktober. Brödet förvarades i en kista där tre kakor fick rum i bredd och höjd. När rågbrödsbaket var färdigt bakades vetelängder som sedan skars till långskorpor och torkades. Mjukt matbröd fanns endast på de större helgerna.

I juli slogs höet på åkrarna med maskin, och räfsades med hästräfsa. Var det ont om hö slog man alla backar och diken för hand, ja till och med holmarna som inte betats. Man räfsar för hand och bär på hävlar (två barkade trästänger, ca 3,5 meter långa, som man vid slätter bar hö på) till storökan och för det hem. När det mesta av höet är bärgat hemma kommer slättern av vår äng vid Linken. Då kommer lejda slättare och räfserskor på kvällen före och bjuds på kvällsvard. Sen skall de sova några timmar på höskullen. De är glada, sjunger och skämtar så sömnen blir ej lång. Klockan 4 är det morgonkaffe. Dagen innan har mamma packat färdkistan med mat. Där fanns smör och bröd, kaffe och socker, syltpannkaka, bruna bönor och fläsk, mjölk och svagdricka.

Sen fick höet ligga på slag två dygn, då vändes det och volmades. Tredje gången for man dit för att strö ut höet och bära det på hävlar in i ladan. För att dryga ut höet skar man också vass. Den skars med skära, fördes i land och bands till kärvar, vilka restes mot husväggar eller stänger för torkning. Löv bröts också, fåren utfordrades under vintern till stor del med lövkärvar.

I slutet av augusti skars rågen, och den fick sedan ligga till i mitten av september, då tröskningen började. I början av oktober togs korna hem från sommarbetet. Potatisblasten skars och bars bort från åkern, sen tog man upp potatisen. När det var klart fortsatte den avbrutna tröskningen, sen skall säden kastas, kastmaskinen dras för hand. (Vid kastningen skildes agnarna från kornen med hjälp av en sorts slunga=kastmaskin.) När all gröda är skördad far pappa och farbror till kvarn i Bergshamra eller Östanå. Då riggas storökan med segel och fock, säd till gröpe, mjöl och gryn lastas, matsäck lagas och lägges i färdskrin. Så seglar man i väg tidigt en morgon, lossar och börjar mala första dagen, ligger över i kvarnkammaren, mal och köper vetemjöl och seglar sedan hem den andra dagen. Kvinnorna får brått med höstbak.

Hösten gick med fiske, fårklippning, mattvävning, gödsling av åkrar med mera. Och så blev det jul. På julafton vankades det morgonkaffe med julbröd, julljus på bordet, paltbröd till frukost. Dopp i grytan, skinka och korv till middag. Julgranen kläddes på eftermiddagen. Gick tidigt i ladugården, djuren får extra gott hö. Sen åt vi inlagd sill, syltor och rödbetor, pepparrotsgädda med potatis, risgrönsgröt och mjölk, mandelflarn med körsbärssylt. Ganska dåligt med julklappar. Dans kring granen.

På juldagen var det slädfärd till julottan i bra slädföre. Annandagen var det sparbössetömning i Brukets missionshus. Under mellandagarna lagade mamma kläder, på kvällarna julkaffe hos grannarna. På nyårsafton åt vi som på julafton.

Smaklig måltid!

I Svea Östermans minnen av året på en gård i början av 1900-talet (sid 14-15) berättas det om maten. Mycket fisk, ofta strömming. Gröt och välling, färskt kött bara när man slaktat. Brödet var torkat och hårt, mjukt vetebröd vankades det oftast bara vid jul och nyår. Vi har brett en av Sveas döttrar, Bojan Ramstedt, Gräskö, om recept, och här kommer ett gott bröd, en fin varmrätt och lite lyxig efterrätt. Låt er väl smaka!

Upplandskubb

De äldsta recepten på Upplandskubb som hittats är från mitten av 1800-talet. 1895 införlivades recept på kubben i receptsamlingen på Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala. Receptet har sedan spridits över landet.

Sitt namn fick Upplandskubben senare, när företaget Upplandskubben AB startades på 1920-talet i Stockholm. Företaget spred Upplandskubben över landet, ända tills det lades ner 1991. Att brödet kallades kubb beror på att det till formen liknar en vedkubb. Det är det enda bröd som kokas i Sverige, däremot har den bakmetoden varit ganska vanlig på Island. Det var ett bra sätt att baka när man saknade ugn, eller bara hade en liten ugn där större bröd inte fick plats.

Foto: Upplandskubbens vänner

Brödet bakas i dag av riktiga bakentusiaster, och har till och med en egen förening, Upplandskubbens vänner. Föreningen tog initiativ till att få brödet skyddat inom EU, och 25:e augusti 2014 blev Upplandskubb skyddad ursprungsbeteckning (SUB). Därmed har Upplandskubb fått det starkaste skydd som finns inom EU:s system för skyddade beteckningar. För att få säljas som Upplandskubb måste brödet vara bakat i Uppland efter ursprungligt recept, på spannmål odlat i Uppland och som även blivit malt till mjöl i Uppland.

Källa: *Upplandskubbens Vänner*,
upplandskubbensvanner.se

Svea Östermans Upplandskubb

Ingredienser:

1 flaska sirap, 0,5 liter
1 liter kallt vatten
250 gr jäst
1 msk salt
1 kg grovt rågmjöl

Vetemjöl och rågsikt

Gör så här:

Blanda sirap, jäst, vatten och salt. Tillsätt mjölet, först rågmjölet, sedan vetemjöl och rågsikt så att det blir en fast, men ej för hård deg.

Lägg degen i en stor smord och mjölad form med lock. Formen bör rymma 3-4 liter. Låt jäsa under lock till dubbel storlek, cirka 4 timmar.

Lägg formen i vattenbad i en ännu större gryta och koka i vattenbad i 5 timmar. Stjälp upp kubben och låt den svalna inlindad i en bakduk och en filt. Sär den korsvis i 6 delar, så att du får trekantiga bröd.

Bojan Ramstedts Upplandskubb med surdeg

Surdeg:

25 gr jäst
2 dl rågmjöl
2 dl vatten
1 msk sirap

Gör så här:

Blanda allt i en bunke, låt stå i rumstemperatur 1-2 dygn.

Ingredienser:

3,5 dl sirap
12 dl kallt vatten
1 dl surdeg
150 gr jäst
1 rågad msk salt
1 kg grovt rågmjöl

Rågsikt och vetemjöl till utbakning. Degen ska bli fast, men ej för hård.

Gör så här:

Degen blandas på samma sätt som i receptet ovan, med den skillnaden att surdegen tillsätts degvätskan innan du blandar i mjölet. Kubben gräddas också på samma sätt som i receptet ovan.

.....

Svea Österman 1906 – 2003 bakade alltid Upplandskubb till jul. Hon bakade också kubb som såldes på auktioner i missionshuset på Blidö. Hennes dotter Bojan Ramstedt minns att mammas bröd alltid betingade höga priser. Ofta såldes det för mer än vad de broderade dukarna och andra handarbeten inbringade.

Halstrad sik med lingongrädde

Använd färsk eller saltad sik.

Färsk sik rensas men fjällas inte. Salta rikligt, lägg den i plastpåse i rumstemperatur. Vänd siken efter en stund när saltet har smält, låt den ligga ca två timmar. Torka av.

Lägg fisken i ett halster på glödbädd i grillen. Vänd den efter några minuter. När ryggen lossnar är den klar.

Servera med lingongrädde och kokt eller pressad potatis.

Lingongrädde: 2 dl vispgrädde blandas med 3 msk rårörda lingon. Serveras kall.

Foto: Hilding Mickelsson, Hälsinglands museum

Foto: Ingrid Jacobsson

Vinkokta päron

Ingredienser:

Sockerlag:

2 dl vatten

2 dl socker

0,5 dl vitvinsvinäger, gärna champagnevinäger, som är lite mildare. Minska mängden något om du tar vanlig vinäger.

Saft av en hel citron samt rivet skal av en halv citron.

8 hela kryddnejlikor

Koka upp alla ingredienserna till sockerlagen, låt den svalna något.

Ta fyra väl mogna päron, skala dem och dela dem mitt itu. Skär så att du delar skaftet också, låt det sitta kvar så kan du lättare ta i päronen. Gnid in päronhalvorna med lite citronsaft.

Lägg päronen i en kastrull, häll över sockerlagen. Koka upp under lock och låt koka i några minuter. Låt päronen svalna i lagen. Servera med riven mandelmassa eller vispad grädde.

Pandemier förr och nu

Coronapandemin har härjat världen runt sedan början av 2020. Fram till slutet av 2021 har cirka 15 380 människor avlidit i Sverige, antalet sjukdomsfall är cirka 1,3 miljoner. Siffrorna för Norrtälje kommun är 127 respektive cirka 5 700.

Lidandet har varit stort, alla har påverkats på olika sätt. Även de som klarat sig från sjukdomen har påverkats genom de sociala restriktioner som varit. Att tvätta händerna, använda handsprit, munskydd, hålla avstånd, avstå från resande – allt blev så småningom rutin. Och det är inte över än, olika smittovarianter uppstår och tar fart.

Olika pandemier har brutit ut och härjat över världen i århundraden. Den tidigast dokumenterade är pesten, som har spårats 5 800 år tillbaka i tiden. Digerdöden är den mest kända pestpandemin, som bröt ut i början av 1300-talet, och sedan pågick världen över med olika utbrott ända fram till 1960-talet. Sjukdomen orsakas av bakterier som sprids från djur till människor, främst från råttor och deras loppor.

Några särskilda botemedel fanns inte förrän antibiotika uppfanns på 1940-talet. Tidigare använde man olika sorters kryddblandningar, oljor, tobaksrök och annat som man trodde kunde förhindra smitta. Men även nedstängningar av gränser förekom, till exempel under pestpandemin 1710 – 13 som fick stor utbredning i Sverige. Ett stort antal människor dog, exempelvis avled 20 000 i Stockholm, vilket motsvarade 40 procent av befolkningen, som innan dess uppgått till 55 000 personer.

Myndigheterna i Norge ville då hindra att smittan kom in i landet, och förbjöd all handel med områden där pesten fanns och karantänsstationer etablerades. Varje svensk som försökte komma över gränsen skulle skjutas och liket begravas ”dybt i jorden paa samme Sted”. Man fick inte röra vid liket eller kläderna med händerna utan ”med Stænger at fremvælte» det i graven. Människor som bodde nära gränsen mot Sverige blev också pålagda att flytta en halvmil in i landet. Det var drastiska tilltag, men de bidrog till att pestepidemin i unionen Danmark-Norge begränsades till Köpenhamn och Helsingör och den norska befolkningen slapp undan.

Fortfarande blir människor sjuka i pesten i geografiskt avgränsade områden, exempelvis i västra USA och på Madagaskar.

Blidö socken har också drabbats av pandemier förr, till exempel rödsot/dysenteri. Palle Lindkvist skriver på Bloggen om Blidö socken om rödsoten:

”Vid genomgång av husförhörlängden för Furusund i början av 1800-talet blev jag varse att nästan en hel familj utraderades av rödsot. Fadern Johan Rosenlund och tre minderåriga barn dog i december 1808. Endast modern klarade sig.

Rödsot, eller dysenteri som sjukdomen numera kallas, är en tarminfektion som ger blödningar i tarmen och som leder till döden. Denna fruktade farsot härjade periodvis i Europa, inte minst i krigstider. I Sverige rasade en svår rödsotsepidemi åren 1773 – 84, då cirka 15 000 personer

per år dog i farsoten – det vill säga sammanlagt 180 000 människor. Ett annat rödsotsutbrott inträffade 1808 – 13 med sammanlagt 50 000 döda.

Genom att gå till boken över döda i Blidö socken upptäckte jag att en epidemi slog till i Furusund och Köpmanholm från december 1808 till mars 1809.

Den första insjuknade och avlidne var en 22-årig man från Övernäs by i Jomala socken på Åland. Han dog 5 september 1808 och efter honom förekom enstaka ströfall på Söderöra och Svartlöga. Men i början av december samma år slår det till i Furusund. Först hos familjen Rosenlund och sedan drabbas närmare femtitalet barn och vuxna, huvudsakligen i området Furusund/Köpmanholm.

1808 – 09 var på många sätt svåra år för Sveriges befolkning. Kriget i Finland skördade många människoliv, i fält oftast på grund av sjukdomar. Ibland kunde fältsjukan även drabba hemmabefolkningen, oftast med hemvändande soldater. Det var troligen så rödsoten kom till Blidö socken.”

Källor: *norrtalje.se*, *1177.se*, *folkhalsomyndigheten.se*, *Wikipedia*, *Bloggen om Blidö socken*: <https://blido.wordpress.com/>

TEXT INGRID JACOBSSON

Foto: Örebro läns museum

Gammal medicinflaska med arrowrotpulver. Arrowrot var en av de medicinalväxter som användes för att försöka lindra dysenteri.

Drama kring barnafödslar och barnmorskor

År 2021 har vården stått i centrum i medierapporteringen. Dels vad gäller coronapandemin förstås, men också barnmorskeupproret. Över hela landet har barnmorskor protesterat mot låga löner och orimliga arbetsvillkor. Arbetsvillkoren i början av 1900-talet var totalt annorlunda, men kunde också då bli föremål för upprörda känslor. Barnmorskan i Blidö landskommun, även kallad ackuschörskan, blev 1906 anmäld till Kungliga Medicinalstyrelsen!

Et riktigt barnmorskedrama utspelade sig våren 1906. I landskommunen fanns då en barnmorska, Josefina Wilson. Hon ansökte detta år om ledighet mellan 1 april och 30 juni. Dels väntade hon själv barn, dels var hon utarbetad. Som hon själv skriver, "efter 17 års tjänstgöring under de allra svåraste förhållanden och efter att under denna långa tid icke ha åtnjutit en enda dags tjänstledighet kände jag mig till det yttersta öfveransträngd och måste åtnjuta någon hvila". Även dåtidens barnmorskor kunde bli utbrända!

Josefina Wilson beviljades tjänstledighet, och socknen anställde en vikarie, Ellen Petersson. Nu råkade hon efter två månader få fast tjänst och lämnade Blidö socken i slutet av maj. Men vilken dag hon egentligen reste visade sig få följder. Den 29 maj föddes Josefina Wilsons barn, och eftersom hon inte var säker på om Ellen Petersson rest, skickade hon efter en "hjälp-gumma", änkan Greta Österman. Men det skulle hon inte ha gjort! Ellen Petersson blev uppretad, hon hade varit kvar på Blidö, och tyckte att Josefina Wilson kallat på en utbildad kvinna i stället för henne, som var utbildad barnmorska. Ellen Petersson anmälde Josefina Wilson först till provinsialläkaren i Norrtälje, A F Robbert, och sedan vidare till Kungliga Medicinalstyrelsen. Ellen ansåg att detta var ett "oberättigadt intrång i barnmorskornas rättigheter enligt §§ 27 och 32 af vårt reglemente". Att använda en utbildad kvinna som förlossningsbiträde var inte rätt, enligt Ellen Petersson. Hon skrev vidare: "Jag vill visst ej på något sätt förminska fru Östermans rykte som förlossningsbiträde, utan tror gärna, att hon är en hedersgumma, men jag har svårt att tro att hon kan hafva någon grundläggande kunskap om förlossningar."

Josefina Wilson blev mycket upprörd, man kan ana att förhållandet mellan henne och vikarien inte varit det bästa. I sitt svar till provinsialläkaren i Norrtälje A F Robbert skrev hon att hon aldrig tillkallat någon utbildad att "verkställa en förlossning". Men det var ju klart att i en kommun av Blidös storlek med "2 000 inneånare och en utsträckning på vissa håll af fyra mil samt bestående endast af öar" – där kunde det förekomma att man fick vänta på barnmorskan och först "hjälpa sig själf". Om det då fanns en kvinna i närheten som "kan lämna bättre hjälp än bondhustrur i allmänhet och har större erfarenhet så må den landtkommun som ha en sådan kvinna att tillgå, prisa sig lycklig".

Två olika sätt att se på saken alltså. Och det hela slutade i en antiklimax, Kungl Medicinalstyrelsen lämnade Ellen

Peterssons anmälan utan åtgärd. Josefina Wilson fortsatte sitt arbete i Blidö kommun, och var uppenbarligen populär. När hon fyllde 50 år 5 mars 1913 fick hon en insamling där 161 kommuninvånare från Rödlöga, Svartlöga, Blidö, Yxlan med flera öar samlat in sammanlagt 275 kronor till henne! I dagens penningvärde motsvarar det drygt 5 000 kronor, så det var en rejäl födelsedagspresent. På en av listorna med givare (som alla finns bevarade) står det att "Har vi tänkt giva henne någon present, då hon troget tjänat i många år, till stor och tacksam belåtenhet". Bråket med Ellen Petersson var uppenbarligen glömt, det kanske inte ens hade kommit till allmänhetens kännedom. Och det var tydligt att kommuninvånarna tyckte om sin "ackuschörska".

TEXT INGRID JACOBSSON

FAKTA SPÄDBARNSDÖDLIGHET

Sverige har bland de lägsta spädbarnsdödligheterna i världen. Antalet spädbarn som avlider i Sverige före ett års ålder är 2,1 per 1000 levande födda 2019 (Folkhälsomyndighetens senaste statistik). För tvåhundra år sedan var spädbarnsdödligheten mycket hög. År 1820 dog vart fjärde spädbarn i Sverige. Men kunskaperna om sjukdomars orsaker och deras behandling ökade raskt. Dessutom ökade utbildningsnivån på barnmorskorna.

Foto: Sundsvalls museum

Barnmorska med nyfött spädbarn, cirka 1920.

Jakt och fiske på våra öar

Att jakt och fiske har varit av stor betydelse för de flesta invånarna på våra öar är knappast någon överdrift.

Vårjakten på sjöfågel var nog jämförbar med vad första veckan på älgjakten är i många Norrlandsorter idag. Vårjakten var för många det första färska köttet på månader.

I ytterstskärgården kunde den optimala jaktlyckan oftast upplevas tillsammans med kamrater från den egna byn eller med folk från andra byar. Många år låg isen kvar men var ytterst opålitlig, så man drog mindre roddbåtar, ekor, över isen där det gick, och hoppade sedan i båten för att ro eller vränga sig fram till de holmar eller kobbar där man tänkt sig ha sina skårar. (Skåre – ett gammalt ord för jaktvärn som man bygger av sten eller ris. Skåren är i regel halvcirkelformad, som en skärm som jägaren gömde sig bakom.) Vårjakten har varit förbjuden i drygt 70 år, så det finns inte många kvar som kan berätta om sina självupplevda minnen från denna tid.

Höstjakten på sjöfågel var oftast mer splittrad och fick många gånger ske på tidiga morgnar när fågelsträcken drog förbi runt hemmavattnen. Därefter vidtog en vanlig arbetsdag på gården eller där man arbetade. Nu har fågelsträcken till stora delar försvunnit, och vi får arligen läsa om de minskade antal reden som hittas vid inventeringar. Fisket har levt kvar i många år. Det är egentligen först de sista 10 -15 åren som en markant minskning skett av fångsten, både för handredskapsfiske och fiske med skötar och nät. För 30 år sedan kunde man bestämma sig vid lunchen, ”ska vi ha gädda till middag?” och ett par timmar senare komma hem med en lagom middagsgädda. Förutsatt man hade fiskerätt på vattnen, då det fria handredskapsfisket infördes först 1993.

Lennart Jansson, född och uppvuxen på Stornäset i Vagnsunda, berättar hur hans farmor Maria lärde honom ro på 1930-talet. (Lennart fyller 90 år nu i mars 2022). När han ansågs tillräckligt bra som roddare blev det hans uppgift att ro när Maria lade nät. Lennart utbildade sig till sjöingenjör och arbetade, som så många andra skärgårdspojkar, under många år på olika båtar/rederier, i Lennarts fall som maskinchef, på de sju världshaven. Han avslutade sedan sin karriär på Gotlandsbolaget och fick, med de arbetsscheman som var, mer tid att vara på Vagnsunda. Sedan dess har han fiskat mycket, både med nät och skötar, och så länge det var ordentliga vinterisar med nät under isen.

Under krigsåren (1939 - 45) var en stor del av basmaten i familjehushållen strömming och annan fisk. När siken gick till på hösten blev det en god omväxling till den övriga fisken som abborre och gädda. Siken såldes inte utan fångades mest för husbehov. Strömming fiskades mycket höst och vår. Men det förekom även att Lennarts pappa John lade skötar under isen. Då kunde sköten ligga i två dygn utan att vittjas och fångsten kunde sedan gå till försäljning. Annars var saxfisket för att få gädda på vintern det som gav de största fångsterna.

– Min pappa John kunde ha mellan 50 och 100 saxar ute samtidigt, berättar Lennart. Saxarna skulle vittjas varje dag, så det blev dryga promenader, när det var möjligt med spark, runt vikarna för pappa.

Gäddorna sändes oftast till Stockholm med båt för att

Lennart Jansson på Yxlan har många fiskeminnen.

säljas till fiskhandlare. Lennart och hans bror Bertil skickades då ut att möta turbåten vid isrännan med trälådor fulla av gäddor. När båten sedan var på väg ut mot Furusund från Stockholm, skickades pojkarna åter ut för att hämta betesmört, som köptes från Vaxholm, där man fångade mycket mört. Dessa kom i tunnor som när de var tömda skulle tillbaka till båten och Vaxholm för påfyllning.

(Som en parentes och anekdot kan nämnas att jag hade en pappa som också gillade saxfisket på vintern. Vi bodde i Bromma och pappa Nils köpte mört i Gamla Stan. För att den skulle överleva tills det var dags att åka ut till Yxlan och fiska fick mörtarna simma omkring i vårt badkar. En pojkvän på besök behövde gå på toaletten, men kom strax ut med uppsparrade ögon och sade: ”Det är fiskar i badkaret”. Hans eventuella intresse för mig svalnade snabbt och jag hörde

aldrig mer ifrån honom.)

– Den strömming som vi fiskade på hösten saltades till stor del in. Den åt vi sedan stekt under vintern, gärna med vitsås, minns Lennart.

Torsk var det dåligt med under 1940- och 50-talen, berättar Lennart vidare och även gösen var ganska sällsynt då. Simpor, som nu har försvunnit helt, var som mest talrika under 1960-talet. Lennart Jansson kommer att besöka hembygdsföreningen en av lördagarna i sommar vid Båtsmanstorpet, för att visa oss hur man lagar nät, och hur en riktig bindtyva eller byggtjuva ser ut.* Att laga sina nät var en vanlig kvällsysselsättning för de flesta skärgårdsbor innan TV:n gjorde sitt intrång i hemmen.

Hur mycket som det storskaliga trålfisket i Östersjön påverkat fiskbestånden även runt våra öar, skulle vi kunna ha en egen artikelserie om i årsskriften, liksom att det ökade antalet säl och skarv har påverkat. Glädjande är dock att Kjell Jansson, Blidösonen som nu är riksdagsman för Moderaterna, i november 2021 lyckades få riksdagen att fatta beslut om en utökning av trålfiskegränsen från 4 till 12 nautiska mil. Detta efter en interpellationsfråga i april om vad regeringen tänkte göra åt den trålgräns som ger danska fiskare rätt att dammsuga Östersjön på fisk. Kjell Janssons förslag var att flytta gränsen till 12 nautiska mil vilket alltså bifölls. Bättre förutsättningar att jaga säl och skarv samt möjligheten att kunna avyttra produkter från säl, vilket nu är förbjudet, skulle medverka till att bestånden minskas till hanterliga volymer, vilket även det vore ett välkommet besked från våra beslutsfattare.

Tidigare kunde de som lyckades skjuta en säl, förutom skinnet som kunde säljas, tillvarata sälfettet som kokades till olja. Sälén gav dessutom ett välkommet tillskott av färskt kött. Färskt kött var annars under vinterhalvåret betydligt sällsyntare. Hade man inga slaktdjur själv fick man förlita sig på småviltsjakten, mest hare och något enstaka rådjur och skogsfågel. Där har ju mycket förändrats. Nu har vi både gott om rådjur och älg, dessutom finns dovhjortar som på outgrundliga vägar tagit sig till både Blidö och Yxlan. Senaste tillskottet är också vildsvin, som börjat känna sig hemma på våra öar.

Carl Kling, en jägmästare som varit fritidsboende på Yxlan i drygt 10 år, har ett förflutet som jägare i flera jaktlag. Han menar att den småskaliga jakten, som det är fråga om här på öarna, skulle fungera bättre och ge ett bättre jaktresultat om en samordning mellan jaktlagen kunde ske. Carl, som jagat på arealer där jaktlaget haft lika stor areal som Blidö och Yxlan utgör tillsammans, menar att på detta område hade man kunnat få ett helt annat resultat, om jakten varit samordnad, och mer folk varit ute och jagat samtidigt. Tillgängligheten till jaktpass, och att vägnätet är så väl utbyggt, gör att det går lätt att nå sina pass, vilket också möjliggör snabba omställningar. Dovhjortarna, som kommit de senaste åren, är välkomna. De äter nämligen gärna gräs och örter som växer på våra gamla åkrar som annars snabbt växer igen och blir till stora slybestånd då marken inte längre brukas.

– Man kan ju egentligen bara gå utanför köksdörren och sätta sig en stund i augustikvällen när råbocken

blivit lovlig, och vips, kommer en liten bock tripande utmed åkerkanten för att söka lite kvällsmat. Vildsvin som de flesta av oss inte ser som välkomna gäster i våra trädgårdar, kan ha sin plats även de, menar Carl.

Carl Kling efterlyser samordnad jakt på vildsvin.

– Men det gäller att styra dom dit där dom vet att det finns mat och att ha en jakt som är samordnad. Då kan dom inte bara lufsa iväg någon kilometer och sedan få vara ifred.

– Vildsvinen är relativt störningskänsliga och kommer att lämna våra trädgårdar ifred om dom vet att det finns mat på mer skyddade ställen i skogen, samtidigt som jakttrycket är stort där man inte vill att vildsvinen ska vara.

Med dessa allvarliga slutord från Carl Kling får vi hoppas på att fisken kommer åter till våra vatten och att vi lär oss leva med vildsvin, rådjur, dovhjort och älgar som gärna mumsar i våra trädgårdar på både blommor och grönsaker, och ibland inte lämnar en grästuva orörd. Det finns nog plats för oss alla, men några måste kanske lite mer hårdhänt påvisas den plats vi gärna möter dem på, och där vi tycker de hör hemma.

TEXT OCH FOTO CARINA WIJKANDER BJÖRK

BINDTYVA ELLER BYGGTJUVA

I hembygdsföreningens årsskrift från 1994 hittar vi en beskrivning på vad en bindtyva eller byggtjuva är. Det är ett redskap för att binda eller laga nät, och består av en bottenplatta av trä. Med en klyka, som ett Y, ungefär en meter hög, instucken i ena ändan av plattan. Bindtyvans gren måste vara slipad helt slät, så att det inte finns några utstickande knottor där näten kan fastna. Förr sade skärgårdsbor att en bindtyva inte var bra förrän efter tre generationers användning.

Beda – en välvårdad gammal dam

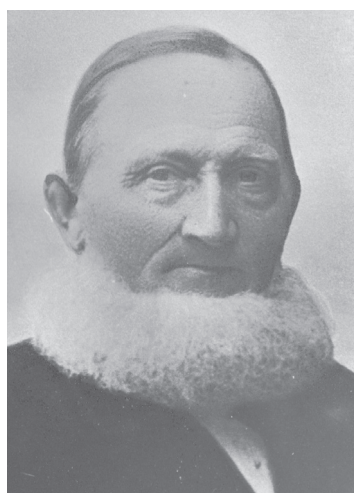
"Båten, den betyder mat den – så bara sätt 'na i sjön!" Det rådet gav Gösta Roxell (1927 – 2020) oss, när vi skulle vårrusta den gamla roddsumpen Beda, som överlämnades till Blidö Sockens Hembygdsförening 15 april 2007. Och det Gösta inte visste om båtar och fiske var inte värt att veta, så vi följde hans råd.

Roddsumpen kom åter till Blidö efter att ha rots i Mälaren i många år och sedan funnits i Sjöhistoriska Museets och Föreningen Allmogebåtars vård. Beda är uppkallad efter båtsmannen August Sjöblom Skogs dotter, som var den sista kvinnan som bodde i Båtsmanstorpet på Oxhalsö.

Gösta Roxell, t v och Rolf Nilsson inspekterar Beda.

En roddsump är en bruksbåt för fiske i skärgårdsvatten och andra skyddade vattenområden. I sumpen, som är en inbyggd behållare i båtens akter, förvarades levande fisk. Roddsumpen är 4–6 meter lång, spetsgattad, och har ett eller två par åror, och eventuellt också segel. Bruksbåtar var skärgårdsbornas arbetsredskap som användes och förbrukades. Nya skaffade man allt efter behov. De skulle vara ändamålsenliga och lätta att underhålla. Det var bara sommargästerna som kom med båtar som blänkte av fernissa.

Båtbyggare Karl August Hellberg, Glyxnäs

Beda byggdes 1898 av Karl August Hellberg i Glyxnäs, längst söderut på Blidö. Möjligen kan båtmästaren Blombäck från Kudoxa ha hjälpt till. Karl Augusts far, båtmästaren Karl Fredrik Hellberg, var född på Rosliden i Vagnsunda och köpte gården vid stranden i Glyxnäs 1847. Där på strandängen sträckte han kölarna till tolv skutor under sin livstid. Än i dag finns boden kvar där båtbyggarna hade sina verktyg och mallar. Sonen Karl August Hellberg fortsatte alltså i faderns fotspår som båtbyggare. Skutorna gav penningintäkter, vilket kom att betyda mycket för penninghushållningens utveckling i skärgården.

Roddsumpen kom att användas flitigt också av sommargäster som bodde i Glyxnäs. I början på 1900-talet köptes båten av Teodor Jansson, från Stora Essingen, och hans särbo Hilda Eriksson. De skulle använda den på sitt nya lantställe nära Ytterenhörna vid södra Björkfjärden väster om gamla Birka i Mälaren. Båten användes flitigt också av Johan Teodor Gomér, bror till Hilda, vid hans fisketurer med familjen. Johan Teodors son, Niels, blev en duktig roddare och har tillbringat mycket tid med båten under sin barndoms somrar.

Beda under segel i Blidösundet.

– Jag var ordentligt trött på att ro Teodor Jansson kors och tvärs över Mälarens Prästfjärd hela somrarna, berättade Niels Gomér. Men trots detta har jag många goda minnen av den gamla fina roddbåten och familjens ställe vid Mälaren.

Med tiden fick familjen andra modernare båtar och tröttnade på den gamla roddsumpen från Glyxnäs. Niels Gomér och hans faster Kerstin Gomér bestämde sig då för att skänka roddsumpen till Sjöhistoriska museet, som fick båten i anslutning till sitt projekt "Människor och båtar i Norden" 1996. När utställningen avslutades skänktes den vidare till Blidö sockens hembygdsförening med samtycke av ägarna, familjen Gomér. Vid den tidpunkten var det inte möjligt för hembygdsföreningen att ta emot den fina båten. Föreningen Allmogebåtar på Fjäderholmarna lovade

då ta hand om den till den dag då föreningen skulle kunna hämta den, och det dröjde alltså till 2007. Roddsumpen låg under de dryga tio åren på Fjäderholmarna tillsammans med övriga skärgårdsbåtar. Men hon har använts i olika sammanhang och är mycket lättrodd. Hon har också mast och sprisegel som kan användas i förliga vindar.

Efter att Beda återkom till Blidö 2007, har hon vårdats omsorgsfullt, rots och seglats varje år. Många barn i Bruket, där båten har legat de senaste somrarna, har liksom barnen Gomér fått lära sig att ro och segla med roddsumpen. Hon har även använts för fiske medan det ännu fanns strömming att rycka i Blidösundet.

Beda har liksom allt annat inte heller kunnat undgå att täras av tidens tand. En mindre rötskada på kölen har under förra vintern avhjälpits av Föreningen Allmogebåtar i Norrtälje. Där var det samlade omdömet att Beda var i mycket bra skick för sina 124 år och kommer att kunna användas i många år ännu. Hur många plastbåtar kommer att bli så gamla?

Fram till sin död 2020 var Gösta Roxell hembygdsföreningens mentor och rådgivare för underhållet och skötseln av den gamla roddsumpen. Hans enkla anvisningar om hur Beda skall vårdas byggs på gammal väl beprövad erfarenhet och lyder: – Sätt 'na i sjön! Så snart isen har gått! Båten, den är ju mat den! Utan båt ingen mat på bordet!

– Under höskörden tar du upp båten, för då har du ju ändå inte tid att fiska och fisket är också sämre då. Låt den torka en vecka och stryk på nå'n smörja.

– Smörja?

– Ja, den vanliga blandningen, lika delar tjära, terpentin och rå linolja. Men olja! Du har väl bytt olja i maskin på någon annan båt du har och kan blanda i den? Sa Gösta med en glimt i ögat och fortsatte:

– Så gjordes det väl förr, men det får vi inte göra idag. Nä nä!

– Gör du så här håller ho' sig ren, ingen påväxt alls. För du har 'na ju på land när havstulpanerna blommar.

RESEARCH OCH TEXT:

ROLF NILSSON OCH KJELL HELLBERG, VARS FARFARS FAR

BYGGDE BEDA . FOTON: PRIVATA

FAKTA RODDSUMPEN BEDA

Roddsumpen Beda är byggd av Karl August Hellberg, 1898 i Glyxnäs på Blidö.

Längd: 4,6 m; Bredd: 1,5 m;

Två par åror, löstagbart roder, fisksump i aktern

Segelyta: 3,6 kvm, 2,1 m (masthöjd), 1,7 m (längd underlik)

Beda har fyra bord (skarvade) på var sida i furu och bottenstock av ek och är tjärad (skärgårdsmahogny)

Beda ägs av Blidö Sockens Hembygdsförening.

1898 byggde Karl August Hellberg, i Glyxnäs, roddsumpen, som idag fått namnet Beda. Möjligen kan båtmästaren Blombäck från Kudoxa ha hjälpt till.

Karl Augusts far, båtmästaren Karl Fredrik Hellberg var född på Rosliden i Vagnsunda. Efter en handfull år på Hälsingholmarna köpte han 1847 denna gård vid stranden i Glyxnäs. Här på strandängen sträckte han kölarna till 12 skutor under sin livstid. Skutor som gav penningintäkter, vilket kom att betyda mycket för penninghushållningens utveckling i skärgården.

Styrelsens verksamhetsberättelse för 2021

Verksamheten för 2021 blev på många sätt snarlik den under 2020, med restriktioner till följd av Covid-19 pandemin i form av begränsningar för folksamlingar, rekommendationer om social distansering och annat. Det gjorde att många av hembygdsföreningens aktiviteter fick ställas in. I stället ägnades resurserna huvudsakligen åt att renovera Silversmedens Hus och Bagarstugan. Dock kunde tre lördagsaktiviteter vid Båtsmanstorpet, plus Årsmötet, invigningen av Silversmedens Hus och Höstmötet samt deltagande i Julmarknaden genomföras.

Årsskriften

Årsskriften skickades ut till alla medlemmar under våren. Redaktör var Ingrid Jacobsson och temat färjor och färjelägen från 1954 till i dag. Kjell Jidstrand, däcksmaskinist på Blidöleden intervjuades om färjetrafikens utveckling. Även föreningens hedersordförande Anders Sundberg berättade om arbetet på färjorna och andra båtar. En artikel hedrade minnet av Kerstin och Gösta Roxell och deras insatser för föreningen. Satsningen från i fjol att förse Årsskriften med annonsplatser för lokala företag ger intäkter som används för att täcka redaktions- och tryckkostnaderna.

Årsmötet

Det blev på grund av pandemin ingen familjefest/ miljödag i Almvik helgen före Valborgsmässoafton. Även firandet av Nationaldagen den 6 juni ställdes in. Årsmötet, som enligt stadgarna ska hållas senast i april månad, sköts upp, men kunde genomföras den 3 juli i ett mycket varmt och soligt väder. Mötet hölls vid Båtsmanstorpet under två stora skuggande tält och lockade 20 medlemmar. Styrelsens ledamöter beviljades ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret. Göte Lagerkvist fick förlängt förtroende som ordförande. Styrelsemedlemmarna Birgitta Melin och Hans Mirsch omvaldes på två år. Ny ledamot efter Margareta Sandahl, som avböjt omval efter många år i styrelsen, blev Anita Södergren. Som ny revisor efter Anders Broberg, som av sagt sig omval, valdes Gunnar Tennander. På revisorsuppleantposten blev det omval av Inger Pettersson. Valberedningen fick en ny sammankallande i Ingall Norman och två nya medlemmar: Agneta Hedberg och Ulf Holmberg som ersatte Kjell Hellberg och Susanne Lippert som av sagt sig omval.

Ett förslag om ständigt medlemskap diskuterades men efter diskussion avfördes frågan.

Före och efter Årsmötet underhöll Palle och Lars Lindkvist tillsammans med lokala spelmän med musik på nyckelharpa, fiol och cittra.

Sommarprogrammet vid Båtsmanstorpet

Det uppskattade sommarprogrammet med aktiviteter under sex lördagar vid Båtsmanstorpet planerades tidigt på året. Men även denna del av programverksamheten fick skäras ner med hänvisning till det osäkra läget med pandemin. Tre lördagsaktiviteter kunde dock

genomföras. Den 10 juli kom ca 60 besökare för att se Hans Mirschs utställning med gamla tidningsurklipp och foton om händelser i Blidöbygden. Den 17 juli var det dags för Birgitta Angeberg Edlunds uppskattade visning och berättande om medicinalväxter, kryddor och te. Ewa Broberg lät deltagarna prova på att tova och spinna den 24 juli och Jan Engström demonstrerade hur linberedning går till. De två sistnämnda aktiviteterna lockade 20-talet personer. I samtliga fall fanns en guide på plats i Båtsmanstorpet för att berätta mer om byggnaden och den sista båtsmansfamiljen.

Marknadsföringen av föreningens aktiviteter gjordes på sedvanligt sätt via en mängd kanaler, t ex Visit Roslagen, tidningen Skärgården, och Norrtälje Tidning. Hemsidan och Facebooksidan har kontinuerligt uppdaterats med rapporter från aktiviteter och om det arbete som gjorts under arbetsdagar och liknande.

Slätterdag

Den 14 juli ställde 16 medlemmar upp på en slätterdag vid fähuset. En silllunch vid Båtsmanstorpet blev belöningen för insatsen. Sol och värme gjorde att höet torkade bra och allt kunde användas som foder till får kommande vinter.

Upprustningen av Silversmedens Hus och Bagarstugan

Den omfattande upprustningen av Silversmedens Hus och Bagarstugan fortsatte under 2021. I Silversmedens Hus har nya elledningar nu installerats även på övervåningen. Där har två av rummen målats, tapetserats och möblerats så att de kan hyras ut för att på så sätt ge inkomster till föreningen. Det bidrar till att täcka driftkostnader för el, avlopp, sopor, försäkringar med mera. Tyvärr har föreningen inte fått det bidrag man sökt från Länsstyrelsen för att bygga om entrén och ateljén för att förbättra tillgängligheten. Detta projekt måste nu skjutas på framtiden.

I Bagarstugan har en ny ugn och skorsten murats för att möjliggöra brödbak. El och vatten har dragits in i den tillbyggda köksdelen. För att öka tillgängligheten har en handikapptoalett installerats. Ved och redskap för bakandet finns, men innan det kan sätta igång måste det nuvarande eternittaket rivas och ersättas med ett nytt tak av hållbart och miljöanpassat material. Det beräknas ske under våren 2022.

Många av föreningens medlemmar har lagt ner ett omfattande arbete under bland annat ett stort antal arbetsdagar för att genomföra upprustningen. Föreningens ordförande Göte Lagerkvist har varit drivande i arbetet.

Den totala upprustningskostnaden uppgår till ca 1 miljon kronor. Huvuddelen utgörs av bidrag från Leader Stockholmsbygd, Norrtälje kommun, Riksantikvarieämbetet med flera. Även donationer, ärvda medel efter Yngve Berger och föreningens eget kapital har tagits i anspråk för att byggnaderna ska kunna komma till användning.

Den 31 juli var representanter från kommunen, stipendiater från Yngve Bergers Minnesfond för konstnärlig verksamhet, hantverkare som medverkat i renoveringen med flera, totalt 20 personer, inbjudna för att dels besöka de fyra byggnader som nu tillsammans utgör föreningens hembygdsgård, dels höra om stipendiaternas verksamhet.

Invigningen av Silversmedens Hus och Bagarstugan ägde rum den 7 augusti. Göte Lagerkvist berättade om allt arbete som lagts ner på renoveringarna, men också om vad som återstår. Järfälla spelmän musicerade, förstärkta med lokala musiker. Själva invigningen förrättades av vice ordförande för Norrtäljes Kultur och Fritidsnämnd Göte Vaara. Trots ösregnet kom ett 60-tal personer för att bli guidade vid fem stationer; Bagarstugan, Silversmedens Hus, Silversmedjan, Fähuset och Båtsmanstorpet. Deltagarna fällde många positiva kommentarer om det omfattande renoveringsarbetet som genomförts.

Höstmötet

Höstmötet hölls som omväxling på söndagen i Allhelgonahelgen, den 7 november. Uppåt trettio medlemmar samlades i Sockenstugan. Inledningsvis presenterades föreningens planer för kommande år. Fred Rosenthal från paraplyorganisationen BUS (Blidöbygden – Utveckling i Samverkan) berättade om alla projekt som föreningen driver och som hade presenterats mer utförligt på ett möte dagen innan på Yxlö Bygdegård, där även hembygdsföreningen redogjorde för sina planer.

Mötets huvudnummer var Palles Lindkvists genomgång av Laga Skifte i Oxhalsö, flytten av sidokammarstugan från Granö till tomten med Silversmedens Hus med mera. Försök gjordes också att intressera en grupp medlemmar att engagera sig för Bo Wiklunds föremålssamling, men entusiasmen för detta verkade tyvärr måttlig.

Kulturarvet som besöksmål

Under Coronapandemin har det blivit populärt med hustrar och många har upptäckt att det finns mycket att se och lära i Sverige. Samtidigt har intresset för kulturarv och historia ökat. Sveriges Hembygdsförbund har tagit fasta på detta och startat projektet "Kulturarvet som besöksmål". Syftet är att hjälpa hembygdsföreningar att nå ut till en större allmänhet med sina kunskaper, hembygdsgårdar, historieberättande, föremålssamlingar med mera. Blidö sockens hembygdsförening är en av sju föreningar i Stockholms läns hembygdsförbund som nappat på idén och deltagit i två utbildningstillfällen under 2021. Två utbildningstillfällen till ska hållas i början av 2022.

Föreningen hoppas att genom samverkan med dels aktörer som erbjuder boende i bygden, dels andra föreningar, kunna paketera intressanta upplevelser som en del i besöksnäringen. Hembygden har mycket att erbjuda i form av storytelling med hög autenticitet, men engagemanget kommer att kräva mycket resurser inledningsvis och det måste vara långsiktigt.

Loppis

I samband med renoveringen av Silversmedens Hus och Bagarstugan har en stor mängd föremål tagits tillvara och sålts under ett antal lördagar. Ett stort antal medlemmar har deltagit i sortering, prissättning och försäljning. Ingall Norman och Fia Andersson har varit ledande i arbetet. Totalt har Loppisen gett intäkter på knappt 17 000 kronor. Genom att hyra ett garage i närheten av Båtsmanstorpet har en möjlighet skapats att ha ett permanent försäljningsställe för föremål som löpande skänks av medlemmar och andra.

Kalendern

Kalendern för 2022 har temat "Folk i arbete" med fokus på fiske och jordbruk. Fyra foton per månad, bland annat hämtade från Sven Östermans omfattande arkiv, visar olika arbetsinsatser från förr. Den lyckosamma satsningen från i fjol att förse almanackan med annonsplatser för lokala företag ger intäkter som används för att täcka driftkostnaderna för främst Silversmedens Hus och Bagarstugan.

Föremålssamlingen

Förvaringen av föreningens olika föremål är fortfarande inte ändamålsenlig. Men samtliga föremål är nu digitalt registrerade i länsförbundets och läns museers system Kollektivt Kulturarv. Komplettering med foton ska göras. Det som sedan återstår är att se över vård och placering av föremålen. Ett föremål i föreningens samlingar sköts dock föredömligt. Det är vår sumpeka Beda som tack vare Rolf Nilsson får det underhåll och den omvårdnad som behövs.

Antalet medlemmar

Antalet betalande medlemmar vid årsskiftet 2021/22 var 241. Vid årsskiftet 2020/21 var motsvarande siffra 245.

Styrelsearbetet

Styrelsen har under året haft 11 protokollförda sammanträden, inklusive det konstituerande mötet. Medlemmar från föreningens styrelse har varit aktiva i Stockholms läns hembygdsförbunds arbetsgrupper Kulturvästgruppen och Skärgårdsgruppen. Föreningens deltagande i Skärgårdsgruppen har resulterat i att Länsförbundet engagerat sig i den Sjötrafikutredning som presenterades i maj 2021 och skrivit ett remissvar som antagits av länsförbundets styrelse. Remissarbetet ska ses som en insats att delta i utvecklingen av hembygden, förutom uppgiften att vårda kulturarvet.

Föreningens ekonomi är stabil, även om sena utbetalningar av beviljade bidrag har medfört en ansträngd likviditet. Årets intäkter är 539 849 kronor och kostnaderna (inklusive avskrivningar på fastigheten) uppgår till 575 351 kronor. Under året har 432 473 kronor använts till renovering av hembygdsgården, vilket förklarar de höga kostnaderna samtidigt som det har höjt värdet på fastigheten. Kassabehållningen vid årets slut uppgår till 64 136 kronor.

Planer för 2022

Resultatet av höstens planering är att verksamheten under 2022 kommer att fokusera på ett antal områden. De är att ...

- ... utveckla programverksamheten så att de byggnader som ingår i hembygdsgården kommer till användning för studiecirklar, möten, utställningar, brödbak, guidningar, sammanträden med mera. En del av satsningen på programverksamheten är att erbjuda evenemang inom ramen för "Kulturarvet som besöksmål".
- ... fullfölja upprustningen av Silversmedens hus och Bagarstugan.
- ... genomföra ett Sommarprogram under 6 lördagar vid Båtsmanstorpet.
- ... arbeta med frågeställningar och aktiviteter som knyter ihop dåtid, nutid och framtid.

Arbetsgrupper och ansvariga:

- Ekonomi: Hans Mirsch.
- Programverksamhet Båtsmanstorpet: Carina Wijkander Björk.
- Båtsmanstorpet: Birgitta Melin.
- Fähuset: Carina Wijkander Björk.
- Ladan: Kerstin Lind.
- Trädgårdar: Birgitta Angeberg-Edlund.
- Arkivering: Dokument Birgitta Angeberg-Edlund och Göte Lagerkvist.
Föremål: Lars Jacobsson, Kerstin Lind.
- Intervjuer: Göte Lagerkvist.
- Marknadsföring: Lars Jacobsson.
- Rekrytering: Lars Jacobsson.
- Hemsida och Facebook: Ingrid Jacobsson.

Kalendarium 2022, preliminärt. Restriktioner på grund av pandemin kan förändra planerna. Se föreningens hemsida www.hembygd.se/blido/ och Facebooksida Blidö sockens hembygdsförening.

- Årsmöte lördag 9 april i Yxlö Bygdegård på Yxlan.
- Temadag - fåglar och fågelholkar söndag 10 april.
- Förfest/Miljödag före Valborgshelgen vid Almvik, lördag 23 april.
- Nationaldagsfirande måndag 6 juni i samarbete med övriga föreningar.
- Sommarprogram på lördagar vid Båtsmanstorpet med start 2 juli till och med 6 augusti.
- Temadag Linberedning fredag 29 juli.
- Temadag - tunnbrödsbakning lördagen 27 augusti.
- En bygdevandring planeras. Dag och plats ej bestämda.
- Höstmöte lördag 5 november kl 14.00 i Sockenstugan med firande av föreningens 40-årsjubileum.
- Julmarknad lördag 3 december i Almvik.

BLIDÖ SOCKENS HEMBYGDSFÖRENING

Förtroendevalda från årsmötet 2021 till årsmötet 2022

Styrelse:

Göte Lagerkvist, ordf	070 – 540 04 33
Lars Jacobsson, vice ordf.	070 – 377 54 11
Hans Mirsch, kassör	070 – 484 46 86
Carina Wijkander-Björk, ledamot	070 – 782 54 44
Birgitta Angeberg-Edlund, ledamot	076 – 301 17 91
Birgitta Melin, ledamot	073 – 968 64 85
Anita Södergren, ledamot	070 – 537 18 04

Revisor:

Gunnar Tennander	070 – 650 34 33
Revisorsuppleant:	
Inger Pettersson	070 – 368 80 22

Valberedning:

Inga-Lill Norman (sammankallande)	070 – 541 54 39
Agneta Hedberg	070 – 871 58 27
Ulf Holmberg	070 – 797 79 97

Webb- och Facebookansvarig:

Ingrid Jacobsson	070 – 572 35 24
------------------	-----------------

Representanter Oxhalsö byalag:

Åke Roxell	070 – 216 30 98
Hans Lindstedt, suppleant	070 – 375 34 21

VÅRA LOKALA SPONSORER

**Stämmarsunds
Trä- och byggvaror**

Telefon 0176 820 55

**Köpmanholms
Lanthandel, Grill & Bar AB**

Telefon 0176 883 70

**Niclas Gustavsson
Bygg & Snickeri AB**

Telefon 076 88 161 77

Åke Roxell - Elarbeten

Telefon 070 216 30 98

**Roslagens Pump
Din lokala VA-leverantör**

Telefon 0176 827 40

**Lagerviks Båtvarv
Tar hand om din båt**

Telefon 0176 820 04

**Hustomten
Vad kan vi göra för dig?**

Telefon 0176 80 400

**Anders Lindstedt Entreprenad
Gör de tunga jobben**

Telefon 070 920 30 89

**(BUS) Blidöbygden -
Utveckling i Samverkan**

När det gäller lokala projekt

Telefon 070 528 53 46

**Källvikens Gård - Lammkött,
lammskinn o andra produkter**

www.kallvikensgard.com

Catherine kiosk & café

Design kläder

Norrsunds färjeläge - 0708 482 125

ch@publicadesign.se

**BlidöBygdens
SkärgårdsService**

Hushållsnära tjänster m m

0176 28 28 28 - www.bb.ss.se